

Soropita vlastně ani koně nepobodával: jen se mu z boku docela zlehouninka dotýkal břicha, ostruhy přitom nezatínal, někdy dokonce stačilo skoro nezatčené přitlačit na hranu boty, a zvíře zřejmě už vědělo co a jak. Jeho žena si toho před časem všimla a dala mu to napravo, pěkně po bahijsku — tím svým maličko chraplavým smíchem, nijak hlasitým, ale tak středním, málem jak u mužského, i když pořád byl teplý, to zas ano, jak bývá smích opravdické ženské: že se totiž vůbec neoddělí od těla, spíš jako by všechno všudy lákal dovnitř. Soropita to vzal jako pochvalu; a byl strašně rád. Nedal zvířeti ani pocítit chlad ostrého kovu, ale kůň rozuměl, co mu dotyk jezdcovy boty potichu sděluje, a přidal do kroku, po kůži mu nepřel ani záchvěv, jediný sval se nestáhl, běžel prostředkem cesty svým vyrovnaným, velice pružným klusem. Bylo k polednímu. Před chvílí vyjeli z Andrequicé.

Soropita tam dorazil den předtím, přespal tam; a teď se vracel domů: do takové divočiny s lesem kolem dokola, na slunečné straně Minasgeraiských hor. Cestu znal nazpaměť, každé místočko a každou zatáčku, a obvykle si nijak zvlášť nevšímal toho, co tu bylo dnes a denně: pole, nebeská klenba, dobytek na pastvě — třtinové plantáže, zralá kukurice — hlasité skřeky krahujce — táhlé teskné vrkání šedého juriti-jurutu — černá houšтина starého lesa — papoušci, kteří neslyšně klouzají svým mdlým, unaveným letem — modrý kopec po kopcích zelených — šedivý papír vosiho hnízda, visící na větví uprostřed houští — motýli jako neurčité bílé útržky, které po sobě mrkají — purpur západu anebo východu — hladká stuha potoka. Jel celý zamyšlený, zahloubaný do sebe, v polospanku přemítal. Nemusel se ani ze snění vytrhovat, a přece držel otěže pevně v ruce a nepouštěl, když se cesta svažovala, řídil

koně na měkké písčité půdě a dostatečně mu povoloval uzdu při stoupaní nebo cestou přes blata a hatě, nebo když jeli po smekavém světlém kamení, které podkovy ochodí za tisíc let. V duši klid a mír, plul Soropita strnule v zasnění, nepohnutě.

Stacilo však, aby se znenadání nečekané někde něco šustlo — opičinky skopičinky bělovousého kosmana, polekané koroptvi zavolání, stoupavý zvuk myšlho pištění, úprk morčete přeá, po němž zůstane v trávě zježená přímá brázda, náhle máchnutí křídél supa nehybně strnulého ve výši nebo přeběhnutí jeho širokého stínu, slétnutí kardinála z vysokého stromu na nízký, první tána, kterou sekýrou zobák zasadí kmeni datel, bzukot velikých přelétavých vos, blesk a plesk kolibrích křídělek — a Soropita nervózním trnutím uzdou varoval koně, zatímco druhá ruka navykle zamířila k pasu, kde si svorně hověly devitiranná automatická pistole a zarezavělý revolver s krátkou hlavní, který si často přendával do kapsy u kabátu. Pod sedlem měl ještě jeden poniklovaný, s dlouhou hlavní a šesti náboji v bubínku. Soropita na ně spoléhal, i když si neuměl vysvětlit, kde se bere ta rychlost, s níž, když mu bylo ouvej, tyhle zbraně, které měl vždýcky při sobě, dokázaly všecky najednou vystřelit.

Čas od času zarázili, zbystrtil sluch při zašustění listí a ve stěhu čekal, až se ukáže, které zvíře ho rozhybalo. Oči měl víc než dobře. A tich ještě lepší: na půl kilometru daleko, když vítr foukal směrem k němu, postřehl, že začíná kvést bare-caixa, podle závazu její poklidné vůně, a oddělil ji od pachu rozkvetlé koruny mohutného pegui, který byl citi odporou mastnotou; a Soropita to doká- očima poslepu přesně říct, kde zrovna je, už jenom podle zvuku kroků svého koně, podle toho, jak podkovy zazvonily o ten který kámen. Jezdívá tudy často: leckdy v jediném týdnu i dvakrát tam a zpátky. Zamalá přivylki ustavičným dlouhým cestám se stády dobytka, takže teď když se usadil tady v minsgeraiském kraji, jeho mysl i tělo byly vděčné za tyhle malé vyjíždky do Andrequicé, aby tam nakoupil, popovídal si a něco se dověděl. Od nich z Ao nebo z některého storku poblíž sem musel nutně vždýcky někdo zajet — v pondělí, ve středu a v pátek — a počkat si na seriál v ra-

diu. Vyslechl jej, zapamatoval si ho, podržel ho v hlavě, a když se druhý den vrátil do Ao, zopakoval ho ostannim. Ještě vhodnější bylo vyloužit pokračování vyprávění Fraguilimu Meimeiovi, a ten kapitolu vyšperkoval a vycpal, co srdce ráčilo: no a pak to skoro každý vypravoval dál, a tak se tyhle příběhy z rádia šířily, přehoupily se na druhou stranu hor, dostaly se až k řece, sly od úst k ústům a na protějším břehu São Francisca se nořily až někam do divočiny.

V Andrequicé nocoval Soropita u Joe Aguiala, který se přestěhoval k nim do Ao, ale nechal si tu renhle dům, kde vůbec nikdo nebydlel. Soropita tam měl svou síť na spaní. Co se bezpečnosti týče: dům byl starý, ale s dobrými dveřmi, které se zavíraly na závornu, na zástrčku a na klíč. Bylo tam pár maskovaných střelen — větrací otvory, díry a škvíry — mezi okny a pod nimi, kudy se dala vystřelit hlaveň revolveru. I kdyby ho v noci přepadla přesila chlapů, dalo se odtud uniknout na všechny čtyři strany, přičemž dveře z kuchyně vedly do důvěrně známého křoví, které se táhlo až k silnici. Skoby tu byly, kde si člověk vzpomněl, síť se mohla zavěsit každý den jinde. Ačkoli kdyby mělo být po jeho, spal by Soropita radši na proutěném lůžku nebo na kavalci. I když tu byly ty sny: jakmile totiž nespál ve své posteli, na kterou byl zvyklý, často míval desivé sny, když ne rovnou nějakou noční můru, že někam schoval svou vlastní hlavu a musí ji honem najít; a ráno se probudil obráceně, s hlavou v nohách; od jisté doby to takhle bylo.

Doralda, jeho žena, ho nikdy nepožádala, aby ji vzal s sebou. A jak roztomile to vysvětlovala: „Takový kratičký odloučení čas od času, zlato, to je vůbec to nejlepší: bude se ti po mně stejskat, nikdá se ti neomrzím...“ Neměla důvod mu nedůvěřovat. Kdyby chtěla jet s ním, byl by jenom rád. Všichni v Andrequicé ji obskovali, chovali se k ní velice uctivě, říkáli jí „dono Doraldo“.

Doralda bylo krásné, moc pěkné jméno. Taková dětinskost, ten její rozmar: „Proč mi neřkáš *Dola*, zlato, jako mi říkávala maminka?“ Povíдалa to všecko vesele — tím svým přímým, rozhodným, jasným hlasem, jaký tu mají jediné děvčata z Curvela. Druhé jméno — *Dalá* — nikdy nepřipomínala; a přezdívká, na kterou slyšela, když se s ní seznámili, to byla písnička patřící minulosti, minulosti, na kterou s pomocí lidskou sám Pánbůh zapomene.

Soropita v údolí radši ztratila spoustu času a velkým obloukem se vyhnul močálu s černým bahnem, kde se mu útroby svrály ze zkaženého pachu rozkládajícího se listů, hnlihoňné stojaté vody plné slizkých tvorů, žabho potěru, studených živých věcí bez kapky krve v těle, nalepených na sebe, které určité sídlily pod kameny, v bahně, ve všelijakých skrytších. Při takovém cestování člověk často musel nahore na planině, anebo když vyschnou potoky, zahánět žízeň bezmála takovouhle vodou, která vyhlížela škaradě jako jed — neboť nejsme pány skutků svých. Ale vůbec nehorší způsob, jak sejít ze světa, bylo utonutí v téhle odporné bázini.

Doralda říkála, že ne, že do Andrequicé nepojede: nehne se odtud, z Ťo, jediné že by do velkého města, jako je Pirapora, Belorizonte, Corinto, s kinem, s pořádnými krámy, a kam jezdí vlak. Všecko ostatní je vesnice. „Ale tadyhle jsem doma, zlato, je mi tu dobře, stačíš mi ty...“ Mluvila upřímně, o tom nebylo pochyb. Člověk jí mohl věřit, pro slovo nešla daleko, smích na krajíčku, srdce na dlani. Doralda nebyla žádná upejpavá stydlivka jako ženské tady odtud, co se pořád koukají někam stranou nebo do země. Byla z vnitrozemí, ale ze severu, a tak se dívala každému do očí, mluvila nenuceně, už tak trochu jako Bahijka; nikdy se na nic neošklíbala. Kladla mu na srdce, aby na sebe dával veliký pozor cestou přes hory a lesy. „Nedám, zlato. Jednou mě sežere sucuriú...“ dobíral si ji. To si pak Doralda hrála na to, že se na něj vydrtí dívat bez mrknutí, a brala hru vážně: hnědé oči, světlo v těch očích zvlhlo. V těchhle velikánských močálech na mokřinách a v poručcích a v průzračných jezírkách žije sucuriú, obrovská anakonda. Někdy se ochable komhá a tlustým tělem zápolí s vodou jako temná klobása chycená na obou koncích anebo klidně spocívá na dně jako stín; v jistých obdobích je možné zaslechnout její hlas — hluboké bučení, prasečí chrochtání; ale většinou se schovává pod širokými listy, málokomu se podaří spatřit ji, když za pěkného počasí vyleze z tůně a vyhřívá se na sluníčku.

Ne všecko znamenalo nebezpečí: něco zašustělo, kůň sám uhnul stranou, šel z cesty s ušima sklopenýma, přitisknutýma na šiji — znal svého jezdce. A nebylo proč. To jenom štraka zalčetela

do větrovi, roztrábla křídla, sedla si v koruně jejíůtry a načepýřila ocas. Trvalo jí, než se uráčila zašebetat, a jenom něco málo pípala. „Ted když je sucho, skorem ani páček nezazpívá...“ Na koně bylo spolehnutí: stačilo dát mu znamení, ani mluvit se nemuselo, a člověk mohl začít strílet — kulky mu hraly mezi ušima, a on čekal bez hnutí, s hlavou vzryčenou, klidně, a ani to nebral na vědomí. Soropitova paže se dotkla jedné ze sedlových brašen; byla dobře zapnutá, přezka bezpečně držela. Tam uvnitř vezl pro ženu dárek, z kterého měl ze všeho největší radost: voňavé mýdlo, jemné růžové mýdlo.

Právě Doraldinu vůni měl ukrutně rád, takovou vůni, co připomínala zároveň sassafras, bílou růži mogorim a šustí ze šťavnatě kukurice; a co jí prostě bylo plné prostěradlo, živůtek, šaty, polštáře. Šije jí voněla po nemluvnátku. Dávala mezi čisté prádlo voňavou kůru a bazalku a na sebe spotřebovala vzdycky lahvičku voňavky. Soropitovi připadalo, že tolik by se ani vonět neměla, pak není cítit ta její vlastní svěží vůně. Ale dělalo mu dobře polchoučku si připomenout, že veze mýdlo. Doralda, ještě ani jaksepatří neutřená po koupeli, ležící v prostředku postele. Slyšel kdysi o kůře z cabriúvy; tak silná prý, omamná, čarovná vůně, že zvířata, jelen, divoké prase, jaguár, všichni se k tomu stromu táhnou, otráží se o kmen... Doralda mu nikdy neodporovala, chtěla, aby mu byla její vůně příjemná: „Jsem přeci tvoje žena, zlato, tvá ženuška jediná...“ Každým slovem jí přetékal srdce.

Vzdycky se snažila být poblíž, když se vracel domů. Ne ve vrátech, ani u okna; ale taky se neschovávala v kuchyni nebo na zahrádce, ani na sebe nepřestala dbát, jak to jiné dělaly, sorta se vdaly. Že je hospodynka, to tvrdil on, dušoval se. Jídlo dobré, pepřené, silná koření. Zdravé, pravda, nejzdravější asi nebude, nedělá to dobře na krev; ale žena se smála, vedle ní se nedalo myslet na neduhy. Našel její vlas, a ani se neořásl, nevadilo mu to. „Zlato, co kdybych do polivky plivla, nechtělo by se ti do jídla? Máš mě rád, at dělám co dělám?“ Vůbec se neštítit. Její sliny při polibku byly přilnavé a dobré, chuťnaly trošku slané, voněly jako čumaček telátka, jako zahrada, voněly, jako když dokulata roste meduňka. Ani předtím, ani potom Soropita jakživ nepolbil na ústa žádnou jinou ženu. Ani ne-

jedl usliněné jídlo. Vracet se domů, když to pěkně utkalo, to bylo to nejlepší na světě.

Ale cesta po téchle písčivých stezkách lesem po hřebeni se táhla k nepřekání: kopyta se bořila do písku, ujížděla, kůň hrbil hrbet a namahavě je vyťahoval. Nejhroší je ovšem zima, studený vítr, který profukuje až na kůži, pěkná mizérie, a ne a ne přestat — stromy se tam namouduší věčně věků repetají. Člověk se z toho mohl i rozstomat, při takové rýmě je jeden zatraceně malátný, všechno se s ním motá. Soropita přitáhl ořeže a hrábl do mošny s léky, koupil jich hned několik: *laudannum*, voňavé masť, lyzol na dezinfekci. Doralda léky nežívala, nechtěla o tom ani slyšet. Čas od času, když se to hodilo, Soropita prohodil něco v tom smyslu, že je dobré si občas pročistit krev, ale ona, že ne a ne — jaktěživa nestonala, nemá to zapotřebí. Copak na tom je něco špatného? Tady je zvykem, že i zdraví lidé jedí maso z vačice, je zdravé na krev; jiní si vypomáhají léčivými sirupy z memory, rostoucí na lukách a trásoviskách. Doralda pila ráda pro potěšení. Za skleničku vína by dala nevímco. Práta si lahve jalovcové; v Andrequicé jí neměli. Ale Soropita vezl hned tři, a dobrou značku, schválně je objednal. Soropita pil kořalku vyjimečně; hrozně mu to chutnalo, tohle pít, musel se mírnit. Zato cítit špiritus nemohl ani na dva kroky, hned mu bylo nanic. Vždycky si vzpomněl na tátu. Byl tenkrát ještě kluk, zrovna se chystal prvně ochutnat třtinovou pálenku: odpočívali někde po cestě, takhle po ránu to bylo, řádná zima, už sáhl po sklenici, a vrom si táta odplivl, seděl vedle něho — dokonce mu to stříklo na ruku — takový hnusný chrchel vykašlal — br, celý se naježil, vnitřnosti se mu sevřely. Zkrátka a dobře, když někdy promokl skrz naskrz, obrátil do sebe kořalku, ale zacpal si přitom nos, aby ji necítil — jako pan Vívim, zeměměřič, co už je celý bílý a kost a kůže, jen se rozस्पát, a vůbec už nejl, ani nemá hlad, a pořád jenom pije, ale se zacpaným nosem, protože jinak, kdyby kořalku ucítil, hned ji všechnu vyklopí. Koňaku si občas nalil tak na tři prsty, pil ho se závorem a s mlékem, ale jenom jako lék proti nastuzení. Vítř nemilosrdně fíčí. Vybalil tyčinku kakového másla, přetřel si tvy. Pomalinku, s potěšením ho roztrfial. Vítř šlel. Tohle povětrí, ta vlezá zima, to jde od Serry Geral, zdaleka, ten studený vzduch.

Dlaní se dotkl jizvy na bradě; rychle ucukl. Nesnášel, když na to náhodou sáhl, taková ohyzdnost, ten obrys: nedokázal přejít prsty po té tvrdé vstupuující kůži, jako škraloup byla, tak nějak zvířecí, celá svaštělá jako hrubá kůra na kmeni pámelníku, nádor na stromě uprostřed pralesa. Kulka mu tehdy dala co proto, uštípla kus kosti, Soropita ležel ve špitále v Januárii. Ještě dneska ten drsný mozol pobolívá, když se mění počasí. Cuká v něm. Ale víc bolely jizvy na sehně: jedna střela proleťela těsně pod kůži a druhá projela skrz naskrz odzadu. Když byla pořádná zima anebo se schylovalo k dešti, ozývaly se, taková tupá bolest, ale pořádně nepřijemná, a občas píchnutí. Ostatní, starší rány daly pokoj — jedna od pistole kousek od břicha, v levém boku; dvě na paží: pod ramenem a uprostřed předloktí. Soropita bezděky zvedl ruku k pravému uchu: boltec měl detravý, provrtala mu ho kulka; nechával si růst vlasy přes uši, aby to nebylo vidět. Aby se ho pořád nevyptávali, kde a jak k tomu přišel; je to k nevydřzení, co se lidem všechno nevylihne v hlavě. Neodpovídal. Už jenom při pomýšlení na to, co bylo, trpěl. „Mám dojem, že bolest cejím víc než druhý lidi, nějak hloubčíc...“ Takle jeho citlivost: jak mu tenkrát dělali tu operaci brady a převazy, pokazdě to tak ukrutně bolelo, že zkoušel den předem, jako kdyby na něj už sahalí, ošetřovatel rozmotával obvazy, chystal vatu s jodoformem. V jednu chvíli dokonce Soropitu napadlo, že už nemá odvahu zůstat naživu, měl v úmyslu prohnat si kulku hlavou, aby to jednou provždy skoncoval, aby tady takhle netrčel, když se tu na něj snaší tolik strašlivých ran, taková spousta neštěstí, veškerá bolest, kterou vůbec může člověk na svém ubohém těle, na své vlastní kůži pocítit. Život byl k uzoufání.

Doralda byla statečná. Mohla vidět krev a neztratila přitom barvu. Soropita nemohl jist slepici, když viděl, jak se zabíjí. Vepřové jedl; ale pokud to šlo, zacpal si uši, když prase kvíčelo, jak ho podřezávali. A krev smrdí, každá krev, takový smutný smrad to je. Voní citrón, pražená káva, kůže, cedr, když se hobluje ušlechtilé dřevo, angelim-umburana — co se z něj získává olej na vlasy světlých žen. Pak ze stromů ještě járobá, ta páchne tak suše, jako když za středně teplé noci spí v chatě pospolu najednou spousta chlapů. Dokonce ani žena nevyzvídala, kde a kdy v poznamenala nečí zbraň; dovrti-

pila se, že si to nepřije. Ale když spolu leželi v posteli, Doralda přejížděla rukama po hrubých žizvách, jednu po druhé hladila, ruku měla lehounkou, k nevíře hebkou, jezdila po celém těle, člověk se zachvěl, ne že by to lechtalo: rozkoší, touhou. Sladké ruce měla, snad to ani nebylo možné, aby někdo měl tak dokonale něžné prstíky. Každá žena ráda vymačkává uhyry a vřídky, úskočné se zmochuje mužova těla, mužovy tváře. Doralda si ho vážila: „Kdybych tě jednou přestala mít ráda, zabiješ mě, zlato?“ „Nemluv hlouposti, nedráždí mě...“ divže se nerozzlobil. „No tak, nemrač se na svou ženušku, zlato, vzdýt jseš můj pán, můj chlap... Jestli zasluhuju, tak mě klidně zmlat.“ O tom nemohlo být ani řeči. Doralda vypadala jako velká holička; rozumná holička. Nikdy nebyla špatně naladěná ani smutná. „Nikdy mě pomýšlení na ni nezabolelo. Nikdy na mě nehrála falešnej pláč...“ Nabručená uvzdychaná ženská, to je nadělení: viděl to u jiných, skoro u všech; to je ale pech, s takovou se oženit. To Doralda byla něco jinšho: chodila po světě s jasnýma očima, srdce se jí smálo. A když ji v pravou chvíli chytil za ruce a stiskl je, cítil, jak jí srdce buší až v dlaních, tak jemně je měla, tak hebké, jako hedvábi; a pod pokrývkou mu optěla chodidlo o nohu: takovou vám hladkou, bělounkou tlapku — v životě nechodila bosa. Pro jednu věc ho žertem kárávala, že se totiž nechce občas napít, ani kapku. „Je to náramná věc, zlato: tak to hteje, že pak miluješ pomalejc, silnějc se k druhýmu tiskneš...“ V tváři jí zacukalo. „Jak na mě šáhneš, přeběhne po mně mráz. Horko mě poleje a celá roztrají...“ Večer před spaním v ložnici páčila rozmarýnu, břeslence, cipó-de-sempre — vonnou lánu. Roztloukala chegadinu a pak ji nasypala mezi ložní prádlo anebo s ní vykutovala. Jindy si zase objednála špetku kadidla nebo vonné pryskyřice z breu-branca a ty pak musely hořet ve všech pokojích, aby z povětří vyhnaly všecka útknutí a uhranuti; v domě to vonělo jako v koscele a ještě celý týden dýchala svatost ze všech koutů. Jednou se zmínila o bílém prášku, co ho někteří lidé ve městě šňupají pro potěšení.

„Kokain, zlato moje. Zkusila jsem to jenom jedinkrát, jenom na nejvyšš tak dvakrát, jen co by za nehet vlezlo, toho prášku cukrovatýho, maloučko. Někdo to balí do cigaret. V puse máš potom tako-

vou zimn, patro vůbec necejtíš, takovej jako dobrej kafr to je. Člověk po něm dostane zvláštní chutě, konce to nebere...“ Prostuduje mu pošeptala: „... Kdybysme to zkusili, zlato, tak já tě budu líbat, hrozně divně, budeš mít jazyk jako kus ledu...“ Ale říkála to jen tak, z legrace. Věděla, že to je neřest, škodlivá, nebezpečná. Zanedlouho už ani neúčinkuje, některé ženské se z toho docista pomátly a umřely. Člověku je jich líto... — „Ale je prej takový kino...“ Soropita se jí nedíval do tváře. Sama mu to hned vysvětlila — že kokain ochutnala u nich v Sete-Serras, kousek od Canabray, za Brejo-do-Amparem. Jenomže to bylo sotva možné, kdepak by se v tom Zapadákové vzaly rhylety civilizované věci... — a Soropita ztrácel odváhu zepřít se, kdo jí to naučil. Tušil to, dokonce o tom vůbec nepochyboval a byl trochu zmatený, přivádělo ho do rozpaků, že ona teď bude vykládat cokoli a nakonec z ní vyleze něco ještě horšího. Ale Doralda, která z něho nespustila oči, dodala: že jedna sousedka, seriózní dáma, paní zcestovala, ba i vdaná... Ale Doralda nelže, nikdy mu nelže, když se jí na něco ptá. A že pozměňuje pravdu o svém životě, to je proto, aby se ho nedotkla, ví, co dělá.

„Nic to nebylo, Snědáku. Hyjé, koníčku...“ To jen kolem proletěl prosvištěl jurit — svist a hvizd. Celé hejno. Soropita koně pobídl. Pošimral ho po slabínách rychlým kradným dotykem ostruhy, Snědák přidal do kroku. Za chvíličku skončil písek a teď zabočili směrem ze svahu po mezkarské střeze, která však po hustém akátovém porostu přišla docela k chuti. Snědák zvonil podkovami v pravidelném kroku, vykráčoval si. V takovém lese se za každou překážkou mohl někdo skrývat, nějaký nekalý člověk, závist světem vládné. Takoví lidé plí zlobu s mateřským mlékem, od těch se našinec naděje jenom záketných ran a špatnosti — kvůli nim je cestování vzdýcky nebezpečné a zrádné. Nedokážou žít rozumně, mít svou rodinu, svou práci. Doralda tvrdila, že děti nemá, protože na to prostě není. Občas se ho s hořkostí ptávala: „Ale ty bys chtěl? Ty chceš, abych je měla?“ Cíhala na to, co se bude skrývat v jeho odpovědi. Ani v nejmenším — jemu taky žádná dítě nechybí. Sama Doralda dům plnila radostí bez trápení, ani nevypadala, že by se do ní nutila, pořád jenom ten její zvonivý smích, její pékně vzprímená chůze, náruč jejich obvyklých paží. Nikdy se nezdálo, že by se předtela.

šaty pohodla, kde ji zrovna napadlo, vždycky předstírala roztomilé pohrdání jakýmkoli dodržováním pravidel, jako kdyby při nejlepší vůli nemohla vystát seriózní přesnost. Ale díky jí nakonec kolem ní vypadalo všechno krásně uklizené, dům vyhlížel prostě, nebylo zapotřebí něco plánovat nebo někomu ukládat; víc nikdo ani nechtěl. Lišila se od většiny žen, ostatní věčně věků vykládaly o nemocích a předstíraly nechutenství. Doralda jedla podle chuti a do sytosti a přitom vybraně. Soropita nesaňšel narýchlo udělané maso, rudá krvavá vlákna. Doralda mu připravovala všechno tak, jak to měl rád, nikdy nic neopomněla: „Pochop, zlato: jídlo je grunt, člověk z něj má potěšení...“ Zakousla se do masa. Ty její ostré zuby tak vybělené mlékem, že jí v tváři jen svítily — zoubky dravé traity.

Nebyla ani zřítná, nic po něm nechtěla. — „Nemusíš, zlato, nic nepotřebuju. Tvoje ženuška má spoustu šatů. Nic na sebe nepotřebuje: schovám se ti do náručí, nikdo mě neuvidí, ty mě zakreješ...“ Smál se, nedal se odbýt. Doralda, ta její kráska a elegance: jako kobylka v čele stáda, samá rolnička, ostratní poslušně za ní — vykračuje si tak pěkně, pyšně, jak se naučila, dokonce i kopyta ukazuje... „Tak dobře, zlato, když jinak nedáš, ať je po tvým. Ale nevoz mi žádnéj sprostěj kartoun, jak tu rádi prodávájí, to ne. Když svý ženušce přivezeš buranský šaty, bude z ní šereda, zproiví se ti. Vobjednej jí látku jaksepatří, čísrý hedvábí. Koukni, vem si kus papíru a sepiš si to; tak poslouchej...“ Jednou si Soropita vzal s sebou do Andrequicé jedny její šaty, musela je svleknout, aby měl na ukázkou. Usnul s nimi v náručí — šaty si podřelý její vůni, v klně, v podpaždí — Soropita si je omotal kolem tváře, chtěl tu vůni doposledka pohlit, vši silou jí nasát hluboko do sebe, až do posledního zrníčka ji vstřebat. Usnul pozdě a ještě se v noci pořád budil.

Ted jí veze spoustu věcí — měl z nich radost: na jedny mušelinové šaty, pak vládnický, plátno na ubrusy; pár drobností do domácnosti. Tedy s dárky může být spokojen, ty se mu povedlo dobře koupit! Vráhl do sebe vzduch. V povětří se vznášela vůně kvetoucí trávy, bylo v ní — ani nepotřeboval otvírat oči na celé plochy úbočí pokryté krásným nachem — zrání a med. Přijet domů, smýt z těla prach, povéčet. Přijezd si představoval do nejmenších podrobností, na nic nezapomněl, všechno měl v živé paměti. Co bude mít

zase před očima. Bílé hejno krotkých holubů. Vysokou paineiru, větve jeden růžový květ — dočista jako kytiče ve váze. Prostorový chlívček, odkud se ozývá chrochtání prasat. Malou ohradu s kozly. Kousníněk živého plotu nad kamennou zídkou, z klejichy, srdce se na něj směje. A marhaniky a ibišky čínské růže, bezmála téže barvy — obsypané květy: kývají se na větvích, nabízejí se rozzevřené, uvnitř orosené, hladká rudá kůzicka, všem kolejdoucím — před dalším, sapanovým plotem.

Před více než třemi lety pověsil Soropita na hřebík honáckou dťinu; a oženi se s Doraldou — v kostele i na úřadě, prstýnký měli, oddací list. Zakládal si na tom, že je z dobré rodiny, že dědil. Přišel si na pěkné peníze; když k tomu přidal ještě svoje úspory, mohl dát vale toulavému životu předáka krvavů. Našel si tady ten kout, přišel sem, koupil kus půdy, slušně prosperující statek; byl pánem na svém. A zařídil si v Ōo taky koloniál — jediný obchod, který v osadě byl, s pitím, potravínami a všemožným haraburdím, co může chudas potřebovat. Měl velké štěstí, že sehnal dobré lidi na práci, samé spolehlivé chlapy. Všichni před ním měli respekt, jeho slovo a jméno něco znamenalo. A bude to ještě čím dál lepší. „Nikdo mě už nezastaví. Já když se do něčeho dám, tak půjdu hlava nehlava až na konec...“ rozohňoval se. Žena ho poslouchala a zářila opojená nadšením: „Já taky, zlato...“ — a už ho držela kolem krku a jen tak z bujnosti ho kousla. Uměla jednomu zamotat hlavu, jen co je pravda. Zato mň se hodilo, když se takhle zapomněla před lidmi, uvádělo ho to do rozpaků a musel honem odvést řeč jinam, aby svůj zmatek zamluvil. Ale vždycky se tvářil jakoby nic, ani v nejmenším se nezlobil: přece když má člověk někoho rád, tak na něho nebude o nic mň něžný jenom kvůli tomu, že to někdo vidí.

Spíš se stávalo, že předstíral únavu a čekal, až lidi odejdou. Tak třeba seděli u večere a přišli sousedi poslechnout si pokračování seriálu. Pak začali převítí jedni dumat, jak to asi bude dál, rozpovídali se o tom a onom. Bylo načase sešlost rozpustit: začal poklimbávat a živat a vytrvale opakoval, jak ho cesta unudala. Dovířili se, popřáli dobrou noc, moudře se odporoučeli. Dobří lidé jsou v tom Ōo, to se musí nechat. Pan Zosimo, statkář z Goiásu, zavřel ústa všem, kdo o téhle osadě mluvili s opovržením, když uznal, že se tu

člověku může libit až moc. Tenhle pan Zosimo udělal Soropitovi seriózní nabídku: vyměnili by svou usedlost za jeho, má ji pětkrát tak velkou, v Goiásu, až úplně na druhém konci směrem na Planaltinu. Dá mu všechno sakumpřásk a ještě přidá peníze na stěhování. Slušný člověk to je; a Jõe od jednoho jeho kamaráda slyšel, že je všechno tak, jak říká — prameny, velice úrodná zem, dobytek, který se vypáčí, dobré pastviny. Ale co je to platiné, když je to v takové ukrtuné dalavě, v hrozné divočině, úplně pustině, kde je blízko jenom k Pánubohu, k tomu tedy ano. Campo Frio se to jmenuje. V takové samotě se děcko skotáka dřív naučí od psů štekát než mluvit. Pak tam ještě jsou hluboké pralesy a zšetřel cesty přímo těmi pralesy z kopce do kopce, plné kamení, a když tudy ztřídkakdy přejde stádo anebo projede osamělý jezdec, hned za nimi vyběhnou z křoví nosálové a začnou hrabat v teplém koňském trusu. Ba i hroznyší, kteří se plazí přes cestu, se tu třpytí tak půvabně, až se zdá, že si na drsné zemi mohou odřít tělo, barevnou kresbu na něm. Při zvonění podkov se tu v přišetí znenadání rozcepávají neznámi ptáčci. Ach, a když tady umírá opuštěné dobytké nebo nějaké zvíře, sup se celé dny musí rvát o kořist s harpyji a smečkou vlků.

Pan Zosimo byl správný chlap, v životě dělal všechno možné, byl dokonce i peónem, krotil koně. Ted za pár dní pojede z Corintu zase zpátky, moc Soropitu prosil a přemlouval, at na obchod přistoupí; chce odtamtud, z Campo Fria, kvůli dětem, aby mohly do školy, a taky protože tam nemá žádné příbuzné, přízeň má v Curvelu, Angueretá, Pirapamé, sám je taky z Minas Gerais, ten stárek v Goiásu koupil, protože to prostě tak přišlo. Kdyžby to nebylo v takové dálce úplně o samotě, daleko od železnice, od všeho, na co si vzpomene. Všichni tvrdili, že to za to nestoí. Soropita jako by neslyšel — radil se jediné s Jõe Aguialem. Tedy ne že by do toho měl chut. Doralda bude určitě smutná, jak na to jen pomyslí; Doralda říkávala, že je pěkné, když člověk vidí, jak kolem jede vlak, když se na to může dívat. Odsud z A'o se nelhne na krok, jediné do velkého města, i kdyžby jenom ve snu.

Přijede domů, otevře vrátka, přijede domů, seskočí z koně, přijede domů. Štěstí je plná sklenice, z které postupně upijíš; Doralda na něj čeká. Může být oblecená úplně obyčejnysky nebo podomácku,

na tom nesejde: je to v té její jaguáří pružnosti pohybu, v těch vyzývavě se lesknoucích očích, v chvějícím se chřípí — zdá se, jako by jí šavý najednou byly volné, strašně široké, a že ona z těch šatů zevnitř zničehonic rozesmátá a hladká nahá vyklouzne. Leželi spolu; někde štekál pes; Soropita měl svoje zbraně při sobě, velký revolver pod postelí, ten zarezlý, „černoušek“, anebo automatickou pistolí pod polštářem. Bylo-li období deštů, venku mrholilo, sledovali, jak země zasloužené pije a listí velkých stromů se leskne vláhou. Ted bylo sucho, příjemný chládek, za něhož všechno krabatělo. Doralda na něj čeká, dočkat se nemůže, až její muž přijede, seskočí z koně a vejde do domu. Jak to tak vypadá, má on ptáčka zpěváčka polelavé touhy, do klece ho nezavírá a ptáček se třpytí všemi barvami, veselé zpívá, cvrliká a štěbetá. Návrat domů, to je skoro taková tichá slavnost, na níž se tančí podle jeho písničky, jeho já, jeho spása. Ta představa byla tak nádherná, tak jedinečná a tolik ho vzrušovala, že mu mysl zatamnil mráček strachuplné úzkosti, obava, že se přihodí něco špatného, neštěstí nebo zlá novina, která se v poslední chvíli postavila mezi člověka a radost, přizně se bůhvíodkud, aby lidi potrápila.

Soropitovo snění pádilo pravidelným krokem kupředu jako jeho jízda bez jediného klopýtnutí na tomto klidném úseku cesty, kde Snědák, který poznal, že se vrací k domovu, krácel mimochodem. Jeli ted kolem salaše, v jemném prachu stoupaajícím z kravského hnoje začalo Soropitovi prudceji bušit srdce, cítil v něm přichutí bezpečí. Jak mu od sedla vzlinalo teplo vzhuru po zádech — takové husté, mírné teplo, které ho zaplavovalo, stoupalo do slabín a šířilo se a tuho — začal se v myšlenkách více obírat tělesným blahem, koloroč předstáv zhumněl. Taký že už mu v hlavě začalo strašit, o čem přemítal při každé cestě.

Co to vlastně bylo: požitek myslí, bez konce a bez začátku, plnými doušký jej pil, donekonečna přežvykoval, v sobě přemítal. O co šlo. O to, jak po třicetidenním, čtyřřicetidenním odřikání na otravné a k tomu namáhavé cestě se stády dobytká přijel do pořádného města a mohl jít za tmou, co je středem, porěšením života — do jistých domů. Po všechnych předešlých dny, celou cestu člověk myslil jenom na to, na nic jiného pomyslení neměl. Montes Claros! Tyhle domy tam byly doopravdy přepychové, vyhlášené, kabarety: ráj nebeský

pastva a napajedlo honákovo — říkával pohunek Jorge. Hezká děvčata, taková spousta všech možných ženských, mladých — starých, i čtrnáctileté divenky tam byly, jestli ne mladší. Rozpustil divenky. — „Jen pij, já platím...“ V Kaechní ulici v Montes Claros. Tam jste portkali každého. Dokonce i bohaté dobytkáře, obchodníky. Jednou tam byl pan Goberaldo, politický předák: „Tak jsem sem taky zašel, Soropito. Když je člověk takovou dobu na cestách, modlí se k leciakým svatým...“ Hudba hrála, tančilo se. Soropa dorazil do města a splnil nezbytné povinnosti, hořel nedůčkovostí, aby už tam byl. Věděl, že tu dost možná pobude řadu dní, a tak se nejdřív snažil sám sebe oklamat a tvářil se lhosejně: „To má čas, zajdu tam zejtra; teď si zdřímnu...“ Nedokázal to. Planul touhou. Ale rád tam vyrazil sám, mlčky jakoby nic, odpouštěje. Ne bezhlavě. Ještě za světla, protože večer to nebylo ono: spousta mužských pod parou, oplici — skotáci, mezkari, honáci, kravari, výrostci, tuláci, lidi z města; lidu ze všech koutů země. Chytili se pro hloupost, vyváděli. Nebezpečně to bylo.

Ale Soropita se taky trochu bál žen, měl před nimi zvláštní respekt, něco jako ostych. Chodilo tam tolik lidí obléčených se všim přepychem, drahé kvalitní šaty, nové boty, nápadná kravatata a kdovíco všechno. Nechtěl vypadat jako nějaký nahastrošený krupan. A tak aby měl výmluvu, producoval se tam neotesaný, jak přišel z divočiny, neoholil se, nepřevlékl — radši se schválně ukazoval takhle, v hadrech byl pán. „... Uvidím, třeba mě nebudou chtít; tím líp, půjdu zpátky a dám si pokoj...“ říkal si. Kolem prvních nevěstinců jenom prošel. Samozřejmě že na něj volaly. Chlěl vypadat vážně, tvářit a chovat se nepřístupně jako zaneprázdněný člověk. — „Hej, zlato, pojď dovnitř. Poběž sem, vyber si mě. Užijem si spolu...“ Dával si nácas, dělal okolký, ale šel blíž, trochu jako jankovítý kůň. Zmochovala se ho tíživá pochybnost, jakýsi stud, skoro až smutný, celý zdřevěněl: ty ženy tu kralovaly ve své pevnosti, byly tu doma a v bezpečí, měly pro strach uděláno, protože pochopitelně vládlly velikou mocí, a on byl vedle nich takhle malíčký; znalé, hrozné ženy. A tak se s vypětím všech sil přiměl k řeci, mluvil přetěžně, vzrušoval se: „Dneska nemám čas, děvče. Neplejtej zbyřtečně něžnostma...“ „Však neplejtejvám, zlato, jen se pojď kouknout,

co ti schovávam. Ozkus a uvidíš, bude se ti to líbit: jsem krotká mladounká jalovička. Nenechám si přeci utřít mužskýho, jako jseš ty...“ Ještě se zdráhal, napůl vydrážděný, napůl nejistý: „Ne, vážně, děvče! Copak ty bys chtěla jít s takhle usmoleným chlapem? Jsem šamá špina a pot... Přijel jsem na oslu...“ Ale děvče už ho popadlo kolem krku a táhlo ho do pokoje. Celé tělo mu zaplavila velká vlažná vlna, věděl jen to, že mu v tepečach buší krev, neviděl, neslyšel. Když za nimi zaklaply dveře, trochu se zarazil, zas už si nevěřil a byl nesvá. Ještěže holka byla tak zkušena, zapálila si cigaretu, dovolila se, jestli může poslat pro pít, vypíjávala se, jestli stado dorazilo v nepořádku anebo s náskokem, povzbuzovala ho roztomilým cukrováním, a než se nadál, vjeli do ní všichni čerti, najednou tu byla každou podrobnost si uvědomoval, s otevřenýma očima vychutnával to nejvzácnější, co nám život uchystal, šetřil si to nejlepší co nejdle, pokud to šlo. Někteřá holka byla lepší, a potěšení dvojnásobně. Až portká ze všech tu nejlepší, vezme ji odtud, jestli bude chtít, odvede ji, ožení se s ní, ano, udělá i tohle, když to bude zapotřebí k tomu, aby ji dostal — přijede pro ni v sedle s lasem v hrsti, ruku na to.

Jednoho dne, nevěděl, co se to stalo, najednou nemohl, ne a ne, zvradnul, docista se shodil. Žena se zeptala, jestli se nechce napít na posliněnou, jestli mu není špatně. Ne, to ne. Vedle v pokoji bylo živo. Ta žena měla břívu. Soropita už nečekal ani minutu, vyskočil z postele, honem se oblékal. Žena byla ke všemu i hezká, nápadná, pamatuje se na ni: plet rusovlásky, světlou, s rozkošnými plíhami, střikance pih dokonce i v zelených očích, takové rezavé komáří šti-panečky, list stromu játohá. Vztekla se na něj podívala: „Tak já ti nejsem dost dobrá? Co nežere vosel, žádněj dobytek už nespase. Tobě teda připadám stará? To se, holenku, moc meliš: ženská stárne dycinky jenom vod pasu nahoru...“ Ani neckl, sáhl do kapsy a zaplatil, víc, nežli měl, nechtěla to vzít. Vypadl odtamtud, ani nevěděl jak, nejrádi by se propadl, pobyl tam mň než pláček na soušce. Ještě dneska ho občas bodne nadávka, kterou mu ta žena vmetla do tváře, vykřikla to jako klebu. Na hranicích Espirito-San-

ta, kousek od Ao_2 , žil jeden takovéhle chudák, pan Quincórnio — ještě starý mužský v nejlepších letech, jenomže jeho mužná síla byla tatam, slastí života mu byly odeprány. Jeho žena se spouštěla s každým, zapomněla, co se sluší: „Ohled na něj? A co bych z toho měla, když je mi čerta platině...“ prohašovala o něm. „Kde není dešítka, není jetelčeka...“ Zalostný pan Quincórnio bral v jednom kuse všelijaké léky v naději, že mu pomohou. Nevzdával se. Do pálenky si dával prášek z praženého datlho zobáku, pil čaj z nosálho údu anebo odvar, čaj z kořene vstavače — věci, které Pánbůh chraň a nedopusť, aby našinec někdy potřeboval. Ale nešťěstí nechodí po horách, a tak jemu se to jednou s Doraldou stalo taky — našťěstí to byla jenom taková přechodná slabost, nevolnost; a vytrpěl si svoje. Ne a nemohl, dočista ochrnul, a snažil se poručit si, studený pot ho obléval, divže nebrečel, hryzl uzdu. Doralda na něj byla hrozně hodná, říkala, že to se občas stane, že na tom nesejde, že žádný mužský nemá patent na to, aby byl takovéhle nepřijemnosti ušetřen, že to přejde; něžně ho hladila, jeho, Soropitu, brala do ruky jako hračku. Ale on nechtěl připustit, aby tu takhle ležel se zavřenýma očima, naprosto neovladatelný, jedna hrůza, třeba vypil nějaký kouzelný lektvar a takhle už to bude navzdýcky, ale to by se zabil; a hlavou mu tupě přeběhla myšlenka na ty chlapý tenkrát v Brejo-do-Amparu, takoví sekáči to byli, a na ty ostatní — nechtěl být v područí žádných trpkých vzpomínek, co bylo, bylo, omyl na omyl. Nechtěl, protože byl. Hned druhý den ráno nenápadně vyzvěděl, co a jak se vlastně užívá: datli zobák, nosálí úd, catuaba — všechno, co je tvrdé, tuhé, vztyčené a nepoddajné, to všechno dává sílu. Ze všeho nejlepší vstavač: tahle rostlinka, co se v lese drží spíš při zemi, listky má nenápadné, úzké, tmavě zelené skoro dočerna, dávala nájevo svou houževnatost od Pánaboha — at jí člověk ohýbal, zaslápával, ponižoval jak chtěl, vzdýcky se vztyčila a rostla pánovitě dál. Nic z toho nakonec nepotřeboval. Hned noc nato se zase pyšnil vši svou silou a železným zdravím, neskonale štěstí. Až dlouho potom, za několik měsíců, jako by se ochablost chtěla vrátit, ale nebylo to nic vážného. Tenkrát dostal spásný nápad, aby si představoval a připomínal neuvěřitelné věci, spoustu si jich navymýšlel; a pak taky Doralda, její jazyk, šimrání na krku, v uších, jak to uměla — všechno nakonec dopadlo

moc a moc šťastné. Od té doby ho už nikdy žádné selhání nepotkalo. Zádnou cassingu nepotřeboval; byl mužský jaksepatří, dokonce až moc, a děkoval za to Bohu. Kdyby ne, proč a nač by jeden žil? Všechno v obyčejném životě je jen otrava a zmatek, špína, žalost, dřina a starost, bída s nouzí a strach z tolika nepřijemných překvapení, člověk má nakonec všeho dost. Chlap se znova narodí teprve se ženskou, ohnivá síla ho dá zase dohromady, božská síla. Pak je zas klidný, nemusí už myslet na šklebici se dáblý ani na toho zatraceného Carcará, za nic nemůže — když chceš dobytče pobodnout, nekoukáš na voj, ale na špičku klacku. — „Pomalejc, Snědáčku, no tak.“

Ted když byl nad pomyšleni šťastný v manželství s Doraldou, ve všem všudy tou nejlepší družkou, ani mu nepřišlo na mysl, aby zatoužil chodit zas do bordelu, to bývávalo dávno, dávno tomu. Ale potichoučku se přehrabovat v paměti — přivolávat si někdejší slasti tím, že dopodrobna cupoval, co kdysi mýval — to mohl, uvnitř je každý svým pánem, nikdo do něj nevidí; rozkoš v přišetí. Připomínal si, že to bylo něco, kdo všechno tam chodil. — „Tak jdeš, Soropito?“ — „To se ví, že jdu.“ Soropita jel jako ve snu, otěže držel pevně v ruce, ale ta ruka snad ani nebyla jeho. Z planých pomerančovníků se hnilobně nesl jejich ponurý pach; potom cagaicetry — vůně dost veselá, kterou bylo cítit spíš v puse, výborná; pak kvetoucí tráva — živočišná a libá: uf, a byli za lesem, po něm přišel řídký porost a pastvina; ale Soropita vůbec nevnímal zvuk Snědákových kroků, měkké našlapování: vnější svět se k němu ted pokračmu vtrákal přes jakousi clonu, do jeho vzpomínající mysli pronikaly zvuky a vůně přírody jen jako matné obrysy.

Vzpomínal si hlavně na jednu hezku, světlou kurvičku s očima, které se samy smály — pusa se nesmála, široká pusinka, tak vám rudá, jen urtnout — s jemným nosičkem a černým znamínkem zrovna nad jedním koutkem úst; pohyby měla vláčné, stvol azedimiu v pase jak panenka; zdálo se, jako by na sebe vyplácala celou lahvičku voňavky, nasáklý jí šary, vlasý: vlasý měla černošedé, hladounké — vypadala ještě bělejší.

Je tisíc a jedna věc, co se člověk musí naučit, na co všechno lidi přijdou a co tyhle ženy umějí; ze začátku vás to někdy zarazí,

obyčejný mužský žasne. Tahle hezounká kurvička, taková byla mladá a před nicím neměla respekt, nic jí nebylo proti mysli, a hned samé lechtání, nedočkavá jak telátko, když hledá mámu, ta její rudá pusinka, špící jazyk. Soropita uhybal — dokonce měl i trošku strach. — „Nebud hloupej, zlato,“ zasmála se. Potom jednoho krásného dne — Soropita v myšlenkách ztíšil hlas, prohnul se v krizi, v zádech ho zamrazilo —... Vzpomínky se táhly jako liné plynoucí voda. Dorald o tom jednou vykládal, o hezounké kurvičce s černým znamínkem v koutku úst. Ani nevěděl, proč o tom mluvil, žádný rozumný důvod k tomu neměl, dokonce o tom ani mluvit nechtěl, jakživ nevykládal o tom, co ho kdysi rozjítřilo. Doralda ho vyslechl; určitě si myslela, že chce a chtít nemá odvahy, a odpovéděla beze slov: zvedla se na všechny čtyři, zatřásla hlavou, až jí vlasy spadly do oblíčeje, navlas stejně jako ta hezounká kurvička; jeho tělo se přizpůsobilo, na chvíli strnulo v napětí, veškerá jeho síla vzkypěla. Všechno, co dokáže změnit náš život, přichází tiše potně a bez přípravy, bez výstrahy. Ulehli v posteli, zhasli světlo. Nikdy o tom nemluvíli. Doralda ho měla upřímně ráda. Všichni v Áo, v Andreguicé, ba až na hranicích Espirito-Santa ho chovali v úctě. — „Mají z tebe strach, zlato...“ ujišťovala Doralda. Ale Soropita věděl, že to říká jenom z lásky, aby ho povzbudila, když někdy trochu znejistěl.

Nejistější už ani nepotřeboval být. Soropita skoro jako by zavřel oči v omámení, vzdal se: znova si v duchu živě vybavoval, obrázky se liné vlekly, všechno to, co si vymýšlel a postupně tvořoval za oněch cest mezi Áo a Andreguicé a Áo a co kousek po kouseku dostávalo osnovu, zápletku, závěr a plnilo se obsahem, pravdivějším než mnohokrát čtený a omlaný příběh. Jeho tajemství. Ani Doralda se o něm nikdy nedoví; dokonce ani když si tyhle myšlenky přivolává těsně vedle ní. Jeho, jí, života, který kdysi vedli každý zvlášť, toho se v hovoru nikdy nedotkli, ani jediným slůvkem — když se záha svlékne, starou kůži sežere. Bylo to, jako kdyby neexistoval žádný začátek anebo jako by se spolu jednou provždy dohodli, že na něj zapomenou. On taky namoudusi neměl chut znova se někde harcovat se stádem dobytky po celém mílém Severu. Doopravdy mu chyběla jediné Doralda, a ta na něj čekala, jednoduchá,

ve všem svá, daleko od všeho zmatku, odpočatá. Ale to, co si představoval, to pane bylo silně kafe, hořel jako kdysi, pállilo to, jako něco, co se nedělá. A nad tím měl moc jediné on: stačilo chut, a unkl — hadovitá křivka pohorí, zelen-slunce-modí, předaleké cizí kraj, stíny mraku, chladné vody. Ale jedna přesná představa mu tepala ve všech čtváech; a byla vemlouvavější než bystřina v pralese. Stále táž jehla, potají zapadaající do držáček. Soropita byl v nevěstinci.

Soropita byl v pokoji s jakousi ženou — světlým děvčetem s hladkými černými vlasy, znamínkem na tváři, zelenýma či hnědýma očima a dolíčkem na bradě a maloučko zastřeným smíchem — a přitom ve skutečnosti tohle děvče vůbec nikdy nebylo, to jenom on si je vymyslel. Nevěstinec to byl přepychový, naprosto bezpečný, takový klid se hned tak nenaajde. Holka se mu posadila na klín, byla samý smích a láskování: píla, kouřila, smála se, líbala ho. Pokoj měl silné zdi, závoru na dveřích, klíč od nich strčil do kapsy. První, co holka udělala, bylo, že ho vzala za ruku, uviděla prstýnek, začala jim z legrace kroutit. Šibalsky na něj mrkla a zeptala se: „Ty jseš vážně ženatý, zlato? A s kým...?“ Rozpačité přkývl, že ano. Rád začínal právě takhle, ani neměl chut odpovídat nahlas, ani se jí přitom nedíval do očí; takhle líp slyšel její hlas jako ve skutečnosti, vdechovat silný parfém, kterým byla navoněná. Ale děvče naléhalo, chtělo a chtělo to vědět: „Tak jak se jmenuje ta tvoje žena? Tak řekni! Řekni mi, která to je...“ A z něho to pomalu lezlo, musel s pravdou ven; mužského tahle holka uměla přimět k řeči. Vtom, zatraceně nepřijemně překvapení, vytkla tohle: „*Lilium*? Tak *Lilium*? Jo tak ta? Ale tu já znám, zlato. Znáš ji jak svý bory: pěkný číslo! Hele, to ti jednou...“ Fuj, nestýdla jedna zkažená, tahle holka. Pochylovala a pošklebovala se, nakturocovala se a posmívala. Povíдалa, jak Doralda žila, vyprávěla o Doraldě, pomaloučku, pěkné věci, jen co je pravda, samé hýnění a prostopášnost. Vykláдалa to se smíchem anebo vážně, rozehřívala se. Občas se zatvářila, jako by se styděla, ale to jen aby si vydechla, hned nato se pustila do ještě větší podrobnosti a přesnosti. Vypřávala se, vypřával, teď chtěl vědět všechno, porovnával. Ta zhrýralá slova, ta jména, pállila na jazyku, celého její rozklepala; musel odvrátit oči, třásl se zlostí.

Soropita udělal přestávku. Na chvílku rozjittenou fantazii pozdržel, setrval u ní, cítil něco jako stresk po čemsi zapovězeném, starou netest. Leželi s děvčetem v objetí a mluvili o Doraldě, viděl Doraldu jasně před sebou. Jenom v jednu chvíli začal ochabovat, živá vidina pohasínala, klesal vyčerpáním, udržel ji jen s velkým úsilím. Ale děvče líčilo, jak to chodí v nevěstinci, spousta krásných věci odtamtud, nový život, který tam na každou čeká — ženy lehoučké jako pítko, od všeho oproštěné, bez rodinných pout, všední starosti se jich netknou, žádná námaha ani nesnáž: jsou jako přáčka rozrodvných hlásků a pestrých barev a je vždycky v lidských silách sebrat se a jít, nic víc, jedno po druhém nacházet v korunách vysokých lesních stromů, v zapadlém srdci světa. Když člověk chce, může jim dávat žertovná jména, čekají na to, radují se: A ty? Já jsem Naninda... Já? Marlice... Luliliú, Zagroškudla, Vemkdo- vem... Dianinha, Upejpavá Máná... *Lilium*...

Potěšení jeho. Soropita v pokoji dováděl s děvčetem, užívali si, nebyli k nasycení. Soropita věděl, že je to jen tak: přivoloval si nové a nové chouloustrvé výjevy, propletenec údů se obohacoval o nesmyslné odvažné podrobnosti. A jeho tělo na to divoké dráždění odpovídalo, nezustávalo pozadu za bouřlivým kypěním myšlenek. Ted tam v tom přepychovém penziónu byl pro změnu s Doraldou. Byla jeho, jenom jeho. Veze jí v brašně pod sedlem voňavé mýdlo. Bylo to hezké, mít ji takhle rád, staroba v duši, lenost v srdci. Kůň pádil kupředu, takhle břemeno na zádech skoro necítil, rychlá jízda začala být nepohodlná. Soropita se vytrhl z dřímavy. Cink, cink, cinkala uzda, pod dohním pýskem koni chtěl volný řetěz. Sem tam zavolala černá kukacka. Snědák se podířil pánovi, zas krážel poslušně po cestě. Ted projížděli poustkou U ohnivě milostpani: starak byl nadobro opuštěný, nepoužíval se ani k přezimování dobytka — jenom trosky panského domu, měnící se v travnatý kopec ve stínu fíkovníků; a trochu víc vzadu zchátrala bouda. Zdáčky se blížili hlasitý dusot, hlouček několika jezdců.

Soropita s koněm zajel ke kraji cesty, vmákl se mezi stromy, že ho skoro nebylo vidět. Kdyby bylo kam, radši by zahrnul, aby je viděl a oni jeho ne, člověk nikdy neví; ale na to už nebyl čas, v za-

táče se objevil jezdec, honák: seděl na malém ryšavém koníkovi, mladý honák — toho nezná; a ostarní, čtyři byli, v kožených i plátěných oblecích; ten, co měl na sobě světlou khaki košili, ho hned pozoroval a pustil se rovnou k němu, dokonce jako by mu byl nějak povědomý; „Za zepřání nic nedám.“

Soropita s koněm couvl. Mládenc se na něj zešířoka usmíval. Rozevířel náruč.

• „Tak přeci! Surrupita?!“

• „Vždyť to je Dalberto...“

Dalberto se k němu blížil s napřáženou pravicí; a Soropita svou natáhl až moc, daleko od těla, pomalu mu ruku sušil. Dalberto — štlhý, osmahlejší. Za pasem velkou zbraň. Jeho šedá mula má čínský karafiát za ohlávku. Na Dalberta rád vzpomíná, ten by mohl vyprávět, co všechno spolu zazřili; jako by se od sebe ani nikdy neodloučili. Přítel: takových je málo, a když je věrný a srdci blízký, jako bys našel bratra. Dobrý přítel je víc než dobrá karabina. Napůl se objali, poplácali se po zádech.

• „Tomu ftkám z pekla štěstí! Jak se poradíš, Surrupito... Takhle na sebe po takový době natrefit, když to člověk nejmíň čeká, zrovna v tomhle zapadlým koutě, kam našinec nepřijde, jak je rok dlouhej...“

Černoch s puškou a brašnou přes rameno, hrabe se v ní: má tam křepelku, přičmoudlou od strelného prachu a celou od krve; Soropita se odvrátil. Ale potají je nespouštěl z očí: ty, co stáli kolem něj, v povzdálce, v púlkruhu. Chlapce na ryšavém koníkovi, s koženým kloboukem, jaké se nosí v Carinhanhe. Jednoho v novém koženém obleku, koupeném určité v Montes Claros. Všecko v něm milovní lidé, najatí na práci, ale co naplat, taky dobře ozbrojení. Dalberto je pěkně po pořádku představoval: „Tohle jsou kamarádi, kluci z naší party: Ruřino, tuble Iládio, Pé-Pereira; Joseho Mendese asi budeš znát?“ — „Jo, trochu povědomej mi je...“ (Vodíval v čele stáda kobyly a nákladního mezka, když dělali v partě u Itelvíma; takový mluvka, do všeho strkal nos.) „Bud zdráv.“ — „Bud zdráv.“ — „Bud zdráv.“ Flinta dvouhlavňovka. Ten černoch to do křepelky našil hrubými broky. Pé-Pereira má obrovský revolver — běžná čtyřlúčová, patrně bude úplně

k ničemu, tyhle jsou spíš pro parádu, i když je to svinstvo... (Robeval Gaúcho měl taky takový, ale taky měl maleho smitha, a ten zato vydal: „S tímhle každým vodbouchnu, miliej zlatej! S tímhlectím vobátim komisaře naruby jak rukavičku...“) Zůstali v sedle. Černoch a rozmašřovaná křepelka smrděli na stro honů. Dalberto vytáhl z kapsy cigaretu. „Pravda, ty skorem nekouříš... Pamatuješ na Nhónha...?“ (Nhónho byl takový milý starík ze Sêrra, parták a jejich přítel, asi dvě nebo tři stáda spolu hnali. Balili si neskutecně dlouhá a tlustá viržinka, samý prvotřídní goiáský tabák, a speciální slámka. Soropita téhle neřestí nepropadl, ale rád se zdržoval poblíž, číchal modré obláčky kouře: „Čoud z toho Nhónhova čvahnáku jednomu osladí povětří...“ podotýkával.) Dalberto celý omládl. Vypítával se na to a na ono. Soropita se mu zdál dobře živý, švihácký, mladě vypadající, jinak se nezměnil. „Včera jsem se dověděl, že ses tu usadil, kdepak, Surrupita je na tom božím světě jenom jeden. Říkali mi, že prejs tamtudy jel, že se dneska vracíš z Andrequicé. Tak jsem se pustil rovnou po tyhle cestě...“ „Jsem už týden: ...“ utábořený v tom — jak to tu říkáš! — v Azédu: takovej baráček koušiček voad...“ „Já vím kde: těsně než končí drátěnej plot, jako plot doktora Adelfonsa, a jak začíná Suardův... mezi nima je taková ulička...“ „No jo, ty jseš zdejší... Máme něco kousek doprovodit panu Remígiu Bianôrovi. A tedka tu máme takovej blbej prostoj, ponečvadž čekáme na příkazy. Ale kdo poroučí a kdo platí, ten vydělá nebo tratí... Jel někam pro dobytek. Pan Remígio Bianôr je tedka ještě v Corintu, v Curvelu je nějaká vystava hospodářských zvířat. Přijede teprva vod zejtrka za dva dni, džipem nebo nákladákem, co jezdí pro smetanu.“

Byl to ten starý známý Dalberto, mluvil jako vzdýcky mýrným příjemným hlasem, ve velkých očích pořád ten upřímný kukuč; člověk zrovna cítil, jak z něho vane dobrota, jak kolem sebe šíří mír a klid. — „No tohle, Surrupito, to mi řekni, takhle na sebe narfejt po tolika letech, a přitom se slůvkem nesmluvit, ani vo sobě nevědět... Takže ty ses tedko usadil tadý, hnedka z kraje Minas Gerais? Podívejme...“ „V Ôo...“ „Já vím.“ „No jo, už jo. Tak asi mili odtud, hloub do vnitrozemí. Slabou míli, nestojí to za řeč...“ „To se uvidí. A i kdyby ne. Mám ti takovou radost,

že bych tam ze všeho nejradši jel hned tedko s tebou...“ „Tak jo. Jedem.“ „To myslíš vážně? Pojedu hrozně rád. Dáš mi najíst, zpátky můžu jet v noci, měsíc ted vychází tak kolem desátý. Nebude ti to vadit?“ Dalberto pořád ještě uměl vzít oreže pořádně do rukou. Šedá mulla byla dobrá, mocně se oháněla oceanem, dobře zabírala, běžela pořád vpředu. Černoch Iládio, ten obr a suravec s Flintou, se hlasitě zachechtal, jel vzadu, pohromadě s ostatními. Soropitovi šlo proti srsti, nemohl si pomoci, že by tyhle všichni měli jet taky. Dalberto jako by to vyrušili: „Kamarádi s náma pojedou až na rozcestí, k vozový cestě... Vrátejí se do Azéda...“ Že prý at jedou s sebou, at jedou taky, jídla že je dost pro všechny... — Soropita je zval, nemohl jinak. Poděkovali, Dalberto řekl, že až jindy. Soropita si neměl co vyčítat: Dalberto, ten ano, to byl spolehlivý kamarád, dokonce ani ne jenom proto, že je to jeho přítel, na kterého pořád vzpomíná. Ale rozhodně ho nemohlo těšit, že by měl s sebou do Ôo brát ty ostatní, přivést si je do vlastního domu. Tenhle černoch Iládio, pak ten José Mendes... Všichni se drželi se svými koňmi za nimi, zachovávali odstup. Tohle taky nebylo k snesení; radši by je měl před sebou. Podle všeho si asi ted všimají jeho zbrání a baví se o něm. Soropita je neslyší. Ale hned na začátku mezi nimi zpozoroval šum a ruch, jako by si začali nenápadně šuškat.

(„Pst! Pereiro...“ „...s bílým trem, Zé Mendes!“ „Poček, holenku, počkej, Iládio. Víte vy, kdo to je? Surrupita!“ „Surrupita? Surrupita? Surrupita!“ „Surrupita!“ „Surrupita!“ „Surrupita?“ „Zrovna von, zrovna tenhle dábel, panebože: na koho tadý člověk nenarazí.“ „Je to Surrupita, Rufino, ten, co voddělal Antônia Riachãa a Dendenga... Ten, co voddělal Joãa Carcarã!“ „Kriste-pane! To sem slápnul na pékně horkou půdu...“ „Je to prohnanej chlap...“ „To už sem slyšel. Jo, holenku, ten nepromarní žádnou sebevobranu!“ „Všák Pereira ví...“ „To se ví, že vim. Vodprásknul taky Mamaluca. Měl pak soud v Rio Pardu...“ „To bylo zas jindy, za lehký ublížení na těle...“ „A ne za vodprásknutí Mamaluca. Mamaluco byl Dendengův švagr, umřel s nim, společně, to vim určitě... Ale Surrupita měl ešte další soudy, celkem ve třech vokresech. Skorem dvěcky ho vosvobodili...“)

Dalberto nejdřív ani pořádně nemohl jet vedle Soropity: šedá mulla podle svého lehce utrkala kupředu, roztrahovala se na prostředku cesty. Chlapcova tenká košile se nadouvala. Zvrže zdvihalo velké uši a krokem mimochodníka pádilo jako vítr: z'zzuum... Snědák sice z touhy po blízkém domově přešel do cvalu, ale stejně musel jet až jí v patách. Dalberto se ohlédl, rukou si pohrával s oranžovými třásněmi pod sedlem:

„Co ty na to, Surrupita? Že je tohle jiný kafe než to nešťastný plouzení, co noha nohu mine, než ta votrava, když se žene dobytek? Pamatuješ ty stáda, kde byli jenom zebu, bejci, jak se courrali a spali na pochodu...“

„No jo. Ty bejky jsme vyzvedali vždycky v Pirapoře... Tam je dovezli vlakem...“

„Juj, Surrupito, tohleto jsou ale pěkný louky...“

Soropia otočil hlavu, obrátil se a zašilhal na ty čtyři, kteří se ted loudali ještě víc pozadu. Věděl, věděl, že mluví o něm; věděl to, jako kdyby to vzal do ruky a potěžkal. A tohle urážlivé počínání jej rozčlovalo.

„Copak Surrupita, to byste koukali, jak ten umí vyletět! Takle vod pohledu by to do něj žádněj netek.“ „Jednou taky jednomu frajetovi s bouchačkou vpálili kulku mezi voči v Extremé. Tam Surrupitu tenkrát vodsoudili, vyřádnul půldruhýho roku. Ale ani si to nevosedel. Dostal amnestii.“ „Ne, vobhájce se vodvolal: v druhym kole ho vosvobodili. Dokonce se říkálo, že prej ho poslala vláda, aby to tady na Severu vyčistil vod moc velkejch sekáčů. To se zas musí nechat: Surrupita vobvykle vodbouchnul jenom vyhlášený zabijáky, voddělal jediné frajety, z kercejch měl každěj naháno...“ „Tak dyby Joãa Carcarã a Antônia Riachãa s Dengem zabil kdo chtěl, museli ho nakonec vosvobodit, protože je přeci zabil v sebevobraně...“ „Přávě že ne. Jistěj Enjo to viděl zvenčí vodevřenym voknem. Jen co to uviděl, a zem se po něm slehla, neměl chut chodit svědčit... Bylo to v Brejo-do-Amparu, kousek před Januárií. Tohodle Surrupitu tam žívá duše nezna, přišel se stádem, seděl v koutě a jedl. Že prej úplně klidně, nejspíš mu dovopravdy řádně vyhládl. V hostinci, ve velký jídelně, kerã vedla na ulici. Hodněj kus vod něj seděl u jinýho stolu Antônio

Riachao a dva jeho lidi, vobědváli. Takový vám surovci... Najednou velkej šrumec: jako tajfun tam vrazil Dendengo a s nim Maluco a ešte asi tři další — tvářili se zle, chystali se, že se chytěj s Antóniem Riachãem a na místě ho zabijou. Šlo do tuhýho a vypadalo to na pěkněj tanec. Ale ani na to neměli čas: Surrupita v tom svym zastrčenym koutě netek ani á, ani bé, nezakašlal, nedráždil je a rovnou to do nich našl. Vyráh bouchačku. Žádnýho nevynechal — munnice měl teda dost! Skácel se Dendengo, Antônio Riachão, Maluco, jeden z těch dvou, co seděli s Antóniem Riachãem, pak další Dendengüv kámoš. A ešte byli raněný. Surrupitova rana nejde nikdy vedle. Antônio Riachão se poroučel ze židle, než natáh brka, zahrzнул se do nohy vod stolu. Pět jich šlo rovnou na křchov! Surrupita taky nevyváznul jen tak, taky to pěkně zchytal, musel do špitálu a tam ho voperovali a léčili, dokud nevypadal trochu k čemu, aby moh před soud...“ „Takže vono ho to popadá takhle zničehonic?“ „To ne. Von pak prohlásil, že to jako byli všeko strašlivý chlapi, že v tu chvíli už tam bylo dusno, že se tam zevnitř schylovalo k pěkný řezbě a střleníci a že jemu, Surrupitovi, jak byl zapikolovanej v tom svym koutě, hrozilo vážný nebezpečí: tak na nic nečekal a vystrlílel si jistrou ústupovou cestu... Ale lidi z Januárie a São Francisca, spousta jich bylo, se sešli a usoudili, že jim to tam vlastně pěkně vyčistil; dokonce mu zaplatili advokáta...“ „Co ty víš, třeba je náměstínej?“ „Je prej chladnej jak tykev...“ „Cvok není. A je dokonce klidás, slušnej chlap. Sice kapku podezíraje, ale žádněj kakabus to není. Teda co na něm je, že totiž dycky moc kváltuje — nemá vůbec žádnou trpělivost: nemá rád nůž. Jak to někde smrdí rvačkou, jak se nákej vztekoun začne tvářit nebezpečně, tak na nic nečeká a rovnou spustí: pro ránu nejde daleko. Leccos dokáže i spolknout, ale jediné když ten, co ho naštrval, je slabej anebo nemá zbran. Takže: radši vod něj dál, nepokoušet ho! Kdo vo něj zavradí, kdo se ho seberníu dotkne, přišlápnul hadí vocas...“ „A co ten João Carcarã?“ „To prej zas bylo v Santo Hipólitu, na trati smřem na Diamantinu. Sedělo jich tam pár pohromadě, handlíři, honáci, ryhle lidi. Přišel João Carcarã, přihasil si to celej nasupenej, navrčenej... João Carcarã rád lidi urážel, hrozně si na to potpěl — přišel a hned si vzal na paškál jed-

noho kloučka, co tam seděl, vortel se vo jeho mámu. Že přej taky neprimo fek něco, co se jako mohlo vztáhnout na Surrupitu. A že si šáhnul k pasu, na pistoli — nekery tvrděj, že ji ani nestih vytráhnout anebo že jí sotva vytráhnul — sám to nevím. Surrupita už držel mauzerovku: ramten v tom vokamžení litoval! Po těch ranách, co slznul, byl João Carcará určitě nejmíň tříkrát nebožtík, jeden lepší než druhej... Surrupita byl bílejš jak stěna, vzteky se neznal, a tumáš nepočítanejš. Vypovědel pak, že João Carcará na něj namířil pistol prvněj. Houby namířil! — to prej... „Pst! Jako by tu zasvištěla kulka...!“ „Jo, Dalbertův přítel... To sme viděl, to vidíme. Nevím, jak někdo může mít za přítele nebo za parťáka lstivýho tygra. Jak mi to říkával nebožtík táta, každýho, jen takovýho ne: „Synku, nedopust, aby se jeho stín dotknul tvýho...!““

Soropita na Dalberta kývl, že počkají, a zarázili koně. Už nemohl: dokud tamti pojedou za nimi, nemůže se ani soustredit na hovor. Pořád je cítil v zádech. Dalberto zvedl ruku, dal znamení. Taký kousek odtud byla odbočka na Azédo. Tamti to pochopili, pobídli koně, přešli kolem nich v jednom chumlu skoro klusem jako skupinka klisen. Ještě na ně zavolali na rozloučenou. A jak se ten negr Iládio natřásl, obrovský černoch, surovec jeden, fěmen pušky křížem přes prsa. Za chvílku v mračně prachu zahnul. Jen hlavy bylo vidět nad okrajem řídkého houští. A byli pryč. Tady tudy před časem po téměř nemožné cestě ozdobený větvení a kvítím přijel první nákladák, který dorazil až k řece; ale ještě mnoho hodin potom, co tudy jel, se sbíhali nevědomí psi a dlouze očichávali stopy — jejichž existenci nechápali —, které tu zanechala kola; Soropita viděl, jak někteří z nich vyjí.

Ted i sám Dalberto jako by byl duchem přítomnějš, víc ve své kůzi. Držel šedou mulu blízko Soropity, mohli jít vedle sebe. Jistojistě se už neviděli víc než pět let. Vzpomínali, museli se vrátit nazpátek, přeskocit tu obrovskou vzdálenost, potřebovali si vzpomínky porovnat. Úplně nejdál byly ty časy, jak tenkrát hnali to obrovitánské stádo býků, sami zebu to byli, ze západu Minas — všecko prodané, uzavřený obchod, pár jich odevzdali tady, pár tamhle. Pohromadě s těmi zebu vedli taky osly, dobrá ráce, z Lagôa Dourady, Itabiry de Maro Dentro; nakonec je

nalozili na lod v Cordisburgu... — „To bylo ve dvaaticátým?“

„Dvaaticátým a třiatřicátým, čtyřiatřicátým, pětaticátým... Možná že i později... To už je doba. Kde jsou ty časy!“

„Jo, Surrupito, takový tři stroky bejků... Dobrej byl strakarej brahman, nejlip stavěnej. Nelorák s téma maličkějma ušima byl divokej, tvrdej, jeden si s ním nikdy nebyl jistej: z vohrady si nic nedělal. To gudzertat byl větší, pyšnějš. Divokej, to ani ne, ale plachej, hlavně plachej. Plachej — tak je to... Pirapora, Vargem da Palma, Jeguitaj, Água Boa...“

„Poček: ... Pirapora — Buriu das Mulatas — Vargem da Palma — Lavadinho, statek — statek V zákoutí...“

Soropitovi se všecko muselo odtřikávat pěkně po pořádku, zastavení na cestě vytvářela pravidla, které se jednou provždy naučil zapamatět. Ne že by na ta místa nějak obzvlášť rád vzpomínal, obyčejnské zastávky; ale byl v tom navyklý řád, člověk si pak aspoň nemusel lámat hlavu s nějakým vybráním nebo rozhodováním.

„... Brejo das Almas — Dois Riachos — Barroão — statek U agáve — Kajmaní statek...“

„Jak se tam přeježdí přes Minasgeraiský hory...“

„... statek U salaše — Fruta de Leite...“

„Taková osada nahorě na kopci, tejděn co tejděn tam mají trh!“

„... Salinas — Banánovej statek — Cachoeira do Paijú...“

„To byla dobrá ves, Surrupito. Namluvil jsem si tam holku...“

„Fortaleza — Estiva...“

„To byl statek...“

„... São Miguel de Jeguitinhonha — Joaíma...“

„To nám tehdy dalo zabrat, hergot, to byla dřina...“

„... Jacinto...“

„Dědinka jak malovaná!“

„... Salto Grande...“

„Vesnice. Po můstku se tam šlo přes hranici do Bahie...“

Potom, už ve státě Bahia, se zastavili v Itabuné: „Škaredý místo, pořád tam prší, dnes a denně prší...“ Postupně nicméně dorazili až do Gaetité: svěží a mírné, na konci nádherné soutěsky, světlá půda, město jedna básně...

„A ty jsi, Dalberto, pořád ještě ty dřiny nenechal? To už je nějakých let!“

„To jo. Ještě nějakej čásek. Dělam to rád i nerad. Ale našinec se povyrazil...“

Dalberta člověk mohl mít rád, to tedy ano. Principlnějším proto, že je tak strašně jiný než on, Soropita. Ve všem všudy. Kdyby na krásně cucali jeden pomeranč, každému by chutnal úplně jinak. Dokonce ani ženy, které si vybírali, se sobě nikdy ani v nejmenším nepodobaly, každý měl vlastní gustu. Dalberto klidně mohl být jeho bratr, mladší bratr. Ba ani v názoru na nejobyčejnější věci v životě se při všem přátelství neshodli. V Dalbertovi nebylo špetky obmyslnosti, neměl taky ten věčný hlad — touhu poznat všechno z vnitřku — vysát všechnen morek, vyzdímat matoliny, vylišat polívku do poslední kapky.

„Tedko už takový dva roky si říká, že si našetřím nějaký peníze... Háček je v tom, že hraju...“

Dalberto to řekl a krátce se zasmál, věděl, že Soropita karban odsuzuje, nerad riskuje. A zničehonic zarazil mulu. „Málem bych zapomněl, něco ti dám. Ty voceniš dobrou zbraň...“ Byl to revolver, jedenačtyřicítka, v pouzde. — „Vyhral jsem ho v devíti partičkách na jednom chlápkovi z Ria Grande do Sul, co na farmě v Lé suší maso. Tady to jméno, *Quarain*, to je po nějakým místě tam u nich — revolver je erární, patřil tam nějakýmu policajtovi. Tady jsou náboje. Jinak se tahle munice sežene docela snadno, nic extra...“ Díval se na Soropitu a přál si, aby měl z dárku radost. Soropity si vážil ze všech přátel nejvíc: odvážený jako poruv víchru a k nevíře mluvenlivý. V jeho blízkosti měl vždycky nejasné tušení, že se třeba něco naučí.

A Soropita mu vlastně zachránil život, když se tenkrát splašila ta kráva, co ji našli kousek od Pedra Redondy, jak tam pramení Jequitinhonha. Když byl on, Dalberto, skutečně v nebezpečí, Soropita přiskočil a postavil se jí s holýma rukama, kráva ho dokonce porazila. Nic se mu našetřít nestalo, jenom si roztrhl kabát. Ale zbytek dne strávil Soropita v posteli, třásl se, ano i horečku dostal.

Soropita věděl, že každému revolveru viskne pečet jeho historie, že ho poznamená skoro jako člověka. To jenom Dalberto umí přijít na tyhle dárečky, co člověka porěší. Dalberto, který se

na něj teď díval téma svýma dokotřán rozervěnýmá očima, ta jeho prudkost a rádoby drsné vystupování ze samého ostychu, ta psí oddanost. Avšak který, když mu poděkoval, honem odvedl řeč jinam:

„No však se říká, že kdo se narodil pod lavicí, nikdy se neposadí. Ale teď jsem si polepsil — dělám parťáka...“

„No jo. Ještě pořád prodáváte zebu?“

„Skorem ne. Zebouni šli ukrutně doľu...“

Dalberto si jich nijak necenil, zebu ho nezajímali, blíž se o ně nestaral, nevěděl, co je v nich. Soropita se nechával unášet klidným pohybem toho těžkopádného stáda, spousty indických býků, bylo s nimi lepší porízení než s obyčejným dobytčím, protože byli jako velké děti, tiskli se těsně k sobě, všichni stejně krotci, zdolouhavi v pomalém loudání jako oblaka — člověku jich bylo líto. Nenařkali, nestrkali se, nevzpouzeli, nikdy; snesli jakoukoli nouzi. Docela jako kdyby věděli, že kdysi museli přijít o jakési dědictví po předcích; že mohli kráčet zasypání kvítím. Na cestě, za slunce, žízně a trmácení, za dlouhých pochodů, provázeli člověka stále s touž pomalostí, v téže úteše, teplo jejich těl, silný, celistvý pach, větší než nevinnost. Tmavě strakatí, žemloví, kouřoví, červenobílí, stříbřití, visícími pupky; stříhali nesmyslně velikýma ušima a vždycky vztyčili hlavu, aby si člověka mohli prohlížet zeptědu, jenom přes černé nozdry; oči při tom pohledu zkroutili nebo je měli ospalé, klimající v souhlasné dřimotě, ale v hloubi těch očí byl slabounký měsíční svit, světlo přicházející z dáli, kam se nikdo nemohl navrátit. Na pochodu se člověk mezi nimi ztrácel, ano i strach ho někdy obešel, respekt před vši tou obrovitostí — krákový dech, funění, přerývaný řev a zřídka smutné zabučení, které ani bučením není; ticho mezi nimi, jako by mluvili: tak mohutní byli, tak silní, že kdyby byli chtěli, nic před nimi neobstálo. A stačilo pošepat slovíčko, ruka po dobrém sjele po jejich srsti, člověk mohl zatřáhat za kůži, k neuvěření mětkou, jakoby mouchárou jako sádlo a nesmírně vláchnou — v nitru se jim ozval táhlý sten, jenom bzučení úlu kdeśi ve velké dálce; a poslechlí člověka, jako by je Pánbůh navěky obdařil nadmíru pozeňaným rozumem. Člověk je opouštěl,

když se odpoledne dobytek začínal pást. Žrali málo; málo spali. A ještě potmě, když se snesla noc, leželi, svorně mlčeli a všichni se divali jedním směrem, vyhlíželi úsvit. Vyhlíželi jej bez vyhlídek.

„Surupito, tys mě hned nepoznal?“

„Ale pak po hlase jsem tě poznal...“

„No jo, po hlase. S tím hlasem to je legrační, tenkrát ten slepec... Povádal jsem ti vo tom slepci? No to jsem byl v Grão-Mogolu, šel kolem slepejí žebřák, vodřikával nějaký veršiky, takový ty, co je umějí jediné slepci. Já drobný neměl, jidlo taky ne. Měl jsem tam vysoký boty, tak jsem je sebral a dal mu je. Vůbec jsem se s ním nebavil, jestli jsem prohodil deset slov. A teď poslouchej: víc jak dva roky nato, a daleko vodamtud, v Rio Mansu, skorem až u Diamantiny — zrovna tam byla nějaká veselice — co nevidím: kdo proti mně nejde? Slepejí. Byl to ten samej, to jsem viděl hned, měl černobílýho psa a malou kyrtaru, ten slepejí s velkou nohou, v opánkách, v čertnejch, dole úzkých kalhotách, až moc těsných. Jenom ho tentokrát vedl jinej kluk. A deklamoval tohleto:

*Plný trubky, celej statek,
vymákel ji tisíc zlatek...*

... Tak přijdu pěkně až k němu, položím pár šestáků na talířek a pozdravím: „Tak jak se daří, milej slepejí kamaráde?“ — tohle jsem řekl nebo něco na ten způsob, víc nic; se mi zdá, že jsem se taky zasmál. A von, víš, co von udělal? No prostě, měl ti takovou radost, že až vykřikl: „To je ten, co mi dal boty!“ Ten, co mi dal boty...! Slyšíš, Surupito? No nestojí tohle za vypravování?!“

„Jistá věc. Ale to ses ho nevyptal?“

„Jak by ne. Boty prodal. A jak mlel vo ty tisícovce zlatek, tak to sám neznal dál. Naučil mě něco jinýho, legračnějšiho:

*Tři prasata šteinaty
na dvoře, tři na terase;
víc štein má jáha šteika,
a nás v kerámě sedí v kaše...*

Dalberto se měl zeptat na jinou věc — jak je možné, že si slepec ve své nepromikrutečné slepotě podrží člověka v paněti, zapamatuje si ho po hlase. Ten hlas se mu tam vevnit v té ukrutné tmě jistě hýbe jako spousta blyštivých hadů. A jestli pozná všechny lidi, co je kdy po světě potkal. Takový slepec, který nevidí a všechno ví, může teda zničehonic přijít, ukázat prstem a vykřiknout: „Ty jseš Soroptia!“ Proč teda je vůbec nějaký člověk slepý? Třeba Panbůh slepce stvořil, aby dávali pozor na ty, co vidí. Tyhle slepce stejné jako rvače a vztekouny: zabijáky, které poslal na svět a povolil jako trest pro všechny lidi, aby nemohli klidně spát. Když na ně člověk pomyslel, jako by zaskřípala vidlička po talíři, drásalo to nervy, docela jako by vás stahovali z kůže. Už jenom když jste takového zabijáka slyšeli mluvit, hádat se, provokovat, do nejdelší smrti se té potupy neznavíte, vlasý vám budou vsátvat na hlavě, co živi budete.

Dalberto nejspíš taky přemýšlel. Snědák a šeda mulla vytřukávali vedle sebe společný rytmus, člověk o nich vůbec nevěděl. Občas zavrzalo některé sedlo. Na Dalbertovi bylo nejlepší jeho veselí: smál se prostě, sympatický ve všem všudy; pěkně pískal — mezkatské pískání. Samou radostí ze života si prozpěvoval:

*„Aťe, tby v Uberabé,
teď už mě znají všude!
Prodávat přeji už nesním keraty,
Bože můj, co se mnou bude?“*

Surupito, jak dlouho ty už nejzdeš do Montes Claros ani tamtudy — ma neprojiždiš?“

„Dlouho.“

„Jo, Montes Claros, Surupito, to si dám lbit! Ženský...“
„Dobrou pastvu, ženskou mít, co by chlap moh ještě chtít...“

„Ba, ba, chudákův život je rvačka, chlast, s děvkou slast. Našinec po cestě pěkně zkusí, jojo. Ovšem kromě tebe, Surupito: tobě se to všechno nezdálo tak strašný a tak hloupý. Pro tebe to nic není, snášet hlad a žízeň, ty vydržíš všechno, co si vzpomeneš. Ale v tomhle mi dáš za pravdu: jediné když jseš se ženskou, tak cejtíš,

že jseš dovopravdy lord, že to tak říkáš... Že teprve v tý chvíli dovopravdy žiješ. Jinak je všechno prach a prázdná sláma a kde nic tu nic. Jeden se trmácí po světě, popichuje a hádá se, vyjednává a vytahuje se, má strach, tu něco koupí, tam něco prodá... Jako by byl uvázaný na řetězu. Člověk si nepatří. Ale pak přijde, uvidí ženskou, a to nejhorší je prý: Všecko začíná, načerpaš zasejc novou odvahu... Po nějakých pár mlích se vzdychky dorazí k městu, zastavíme se poblíž... Dokonce i tady, Surupito, všude, i na tom nejmenším místě se to dá nějak zařídit. Teda mluvím vo ženských, který jsou ochotný, svolný. Tady na severu je spousta pěkných mulatek: teknou si jenom vo pár nikláků, más je za pakatel, za dva milreisy. Ale já jsem zjistil, že je dobrý, jak isi mi to poradil: vodřikat si, dokud člověk nezastaví v kloudným městě. Jak isi to říkal: že je to jako kůň nebo vosel na cestě, kteréj nemůže lizat sůl — strašně zeslábně, na vodu se nemůže ani podívat... Ale Montes Claros! Už tenkrát za našich časů, vzpomínáš si? Někdo to spočítal, Surupito: šestnáct set lehkejších ženských... Pamatuješ na kabaret Chica Peira? Pivo tam bylo za dva milreisy láhev... Těch kabaretů, těch nevěstinců: radče si vybrat. Každěj si tam přihřeje svou polivčičku. Jojo, konce to neberte, všecko donekonečna! Vezmi si třeba ty děvenky z Bahie, co ty na to? Jedna vedle druhé, jak ses k ní přitočil, celá se začla kroutit jako had v horčím písku... Pamatuješ?"

"Aby ne. Skvělý místo..."

"Ted v poslední době je to ještě vo moc vylepšený. Pokrok, s pomocí boží. Surupito... Pak ještě, jak bych ti to řek..."

Dalberto vykládal přátelsky, upřímně, ne jako člověk, který se pošestle chvástá, ale jako kdo chová v dlani prchavý stesk. Chvilí okolkoval, pak šel k věci, vypověděl to: šlo o jistou báječnou ženu, s kterou se seznámil. Prý dokonce pochází z velice dobré rodiny a nejdív byla řádnou manželkou jednoho doktora práv; a je až moc hezká a úplně mladická, ale rozhodla se, že uteče za lepším životem, protože je ukrutně na chlapý... Že jí všichni v jednom kuse chtějí, ale ona má ze všech nejradši jeho, Dalberta. Má oči tak fainově zelené, list kapradí, s dlouhými hustými řasami — moc pěknými, dokonce si ty řasy schválně nalepuje... Prostě přepyč,

to je vidět, drabě šaty, střevíčky — z něčeho si nic nedělá, záti tam nade všim, tohle jí nejde pod nos, po ramtom se zas může utlouct. Pije málo. Kouří. Když se zamyslí, ve chvíličce vykouří půl krabičky cigaret... Řekne: „Nepolíbíš mě?“ A víš co? Její nožky, rudě namalované nehy...

Dalberto si člověka koupil, dokonce i tím, jak neomaleně příteli vykládal na rovinu o všem, co ho potkalo, vřukoval s nejtajnějšími zážitky. To on, Soropita, neměl jakživ k nikomu takovou důvěru, aby mu otvíral srdce: — džbán má úzké hrdlo, sklenici do džbánu nedostaneš. Dalberto pomaloučku povídal. Zapálil si cigaretu a povídal. Opakoval se. Soropita si najednou uvědomil, že mluví o nebožtiku majoru Brãovi — takový velký blondarý statkář to byl, z nějakého cizokrajného rodu, a moc velký pán. Ukrunutý majetek, pozemky, dobytek. Tak strašně bohatý byl, že se vůbec nemusel starat o to, co se o něm mluví. Major Brão žil na hromádce s jedním děvčetem, hrozně bílým, hrozně pěkným, hrozně nóbl, které nemělo kouska studu v těle. Ani jeden neměl. Sorva se totiž ráno vyhouplu slunce, vyjížděl si na jedním koni, tedy pan major trůnil v sedle obléčený jaksepatří, ale ta žena seděla za ním úplně nahá a držela se ho kolem pasu. Dočista nahá, každá žilka na ní hrála, krása nesmírná: to aby všichni viděli, co na žádne paní nikdy neuvidí. On i ona z toho navíc měli slast všech slastí, byli na vrcholu blaha. Ona i seskočila z koně a šla pěšky, aby byla ta její nahota líp vidět, takhle pěkně v pohybu, proměňovala ten svůj úběl po zelené trávě na louce. Chodila se koupat do Laoiškého jezírka, poblíž tam bydlelo spousta lidí. Když někdo, mužský nebo ženská, vyhle dva uviděl jet kolem, bohobojně odvrátil tvář, zachvěl se. Děvče prý zahlédlo v dále na pastvině překrásnou jálovičku a zatoužilo: „Z tamhleutý chci...“ A major Brão jalovičku zastřelil, nadělal porce masa, na místě si je opekli. Oba dva. Po nějakém čase přišel trest. Proslýchá se, ale jistě to není, že major k stáru přišel o rozum a skončil jako ubohý žebřák.

„Nemám pravdu, Surupito? Bylo to tak, nebo ne...?“ Je nomže — když si byl Dalberto takhle jistý svou pamětí a celý se rozehrával, člověka se najednou zmocnilo podezření, že ve skutečnosti je to všecko právě naopak. Prostě a jednoduše, každý až moc

dobře věděl, co taky na těch bordelech bylo hausného: rvačky, hromada nemocí, zlodějna, podlost na podlost. Chtěl by tam snad někdo mít vlastní matku, dceru, sestry? Taková spousta falešných, prolhaných ženštin, dejte pokoj. Takových, co nemají kouška cti v těle, ztratily úctu k vlastnímu jménu, k vlastní svobodě, ke své vlastní osobě: docista jako by se samy chtěly proměnit ve zvířata, která kdekdo využije a zase odežene — feny, krávy, klisny v říji... Ale pak, když byl člověk odtamtud daleko, napospas volání těla, horkosti hotel, jak to, že si z toho všeho vybavil vzdýčky jenom to zářivě rozkošné a samou fajnovost, drobečky, které rostly, byly čím dál větší, až se vás úplně zmocnily? A ještě silněji ostřejší než žádost těla byla ta beztížná touha, ukrutná potřeba zjistit, že skutečná krása může být na rubu i nejohavnějších věcí.

„No není to tak, Surupito?“ Copak to není blaho živora? Té ženě všichni říkali „Lila Podvlkačka“, „Zevšechnějvíc“... — jak si přála. Lila — takhle říkala, že se jmenuje. Ale jemu, Dalbertovi, vyprávěla, tajnost nad tajností, že její skutečné jméno, to, co dostala při křtu, je Analma. A vzdělaná byla, že mu až bylo stydno — že je jenom ubohý honák, nevědomý, až Bůh brání. Četla si v knížkách. Znala básničky. Zatímco on odpočíval, napovídala spoustu legračních věcí: „Pojď, zlato, polož tvář tadyhle na polštář... Houpej mě, chovej mě, hyčkej mě, schovej mě... Marmeláda, tu mám ráda, radši však mám kamaráda... Moje řeč je ano, ano, vem, vem...!“ Přiváděla ho k rozumu.

Jak to tak Soropita pořád dokola poslouchal a v duchu přemýšlel, začal blouznit. Ano, pochybil, v hloubi duše nízký — vrátil se do pokoje s vymyšlenou holkou: zbytky snu. Zase mluvili o Doraldě, užívali si. Kurvička byla tam, v nevěstinci, přestátná v polapení, opravdu chtěla být děvka, vlastovička poletující uvnitř domu, musela přijmout všechny muže, pro každého, kdo přišel, byla k pronajmutí, odmítnout nemohla žádného... „Až jsem z toho docista uondaná, zlato...“ A pověsila se mu kolem krku, posměváček, a líbala ho a líbala. Holka je pro všechny... Jak je vidět, i pro toho negra Iláidia, zmetka šeredného... Ba ten jeho nakyslý pach by se tu musel ještě vznášet nebyť toho, že to děvče na sebe vyplácalo nádhernou záplavu dobré voňavky... Ona taková hezounka, prostě

delikátní, běloučká jak princezna — a jít s černým Iláidiem, hromotlukem, ohavou a kolohnátem... Ach, tohle je za trest! Soropita se souzíl.

„Víš, Surupito, ona se mi líbí. Ne že bych po ní zrovna šílel...“ Dalberto neměl rád bláznění za ženskou. Vyházoval si z koly pyčta jen což, jednou šel s tou, podruhé s tou, vystřídala ty ženštiny skoro všechny. Znal dobře Liolinu, Meliu Cachuchu, Nhinhu, Máří Mammu, Estelu, Donu Doni, Vejslužku... Analma ho sama posílala, jen at pozná druhé, aby mohl na vlastní kůži porovnat, že ona je namoudřejší ze všech ta nejlepší milostnice...

... Soropita kurvičku uchvátil, vytrval jí z moci těch mužských, kterým nic není svaté — všech, jeden za osmáct, druhý bez dvou za dvacet, co se přišli pelešit, rochnit a lísat. Vlahounce ho líbala na ústa. Musí se nějak jmenovat: *Izilda*... „Izildo.“ Zavolal na ni, slyšela na to. Ale neustále ho bodala jedna myšlenka, která páčila, pichlavá jako bodláci: černoch... Izilda napospas hrubé náture toho negra! Negr nemluvil po lidsku, mručel a lezl po čtyřech, přišel sem rovnou z pralesa, vyhladovělý, celý zahliněný a plný listí... Musí se jí zeptat. Odpovídala mu: „Ten už se mnou spal, zlato, přišla jsem si na svý... Nebyl zlej. Každá voda se dá pít...“ — a smála se, sladounká mamtřáda, naháček. Soropita ji popadl, číchal k ní, šíjí jí očíhával, nechtěl, aby páchla černochem, kozlem smradlavým, neotesancem. Izilda se smála čím dál víc, ukazovala špičku jazyka, zašklebila se, zakroutila. A zmizela. Teď byla tma. Soropita tu byl nevolky. Takhle u dveří jakéhosi pokoje, před nimi. Co že to poslouchal, jak se v tom pokoji, zevnitř na závoru, na zástrčku, děje: dráždivé vášně, sladounké žvatláni, smích; zvuk dvou uléhajících těl, muž k sobě přitáhne ženu, leží si v objetí, šustění slamniku... Jenže — s černochem, sršánem píchavým, tam nebyla Izilda, to ona nebyla s Iláidiem... — ten hlas zněl jinak: Doraldai, Doralda, oči v sloup, rozechvělá blahem... Černoch si dával, činil se, násilník, Doralda sama chtěla, dokud se černoch sám neunaví, černoch ne a ne se unaví, potvora chlupatá to byla, obr z hloubi pralesa, z kotlů pekelných... Soropita strojí jako opatřený, neví, zda sní či bdí, svět se s ním točí — a co vidí: zkázu, muchlovrání, smilstvo, slizkost... Potom tu byla pořád ještě Doralda, v batistové košilce, tak bělostná,

natažená na široké posteli, odpočívající; ale dívala se na něj usměvavá, ukojená, unylá, ochablá, blažená! Černoch, sprosták jeden, pán světa, slintal blabem, lísal se, chtěl ještě. Jen ať tenhle černoch Iládio počká, jednou pěkně skončí, ranou z revolveru; takovou pakáz sertão nenechá dlouho naživu, to sertão nedopustí. Aby už nepáchal hanebností, špinavostí, neurážel lidi...! A Dalberto, ten Dalberto si pořád vede svou... Jako by viděl a věděl, čím se živí jeho, Soropitovy myšlenky, jako kdyby všechno na tomto světě mělo společné kořeny, světla tma, podíl jednoho každého.

„Neumíš si představit, Surupito, s jakou nevinnou radostí mi oznamuje některý věc! Tak třeba: ‚Tedka musíš, mláčku, pryč, nech mě samotnou dvě tři hodinky — za chvíli tu bude handlíř tenaten, za svoje peníze si chce přijít na svý, na mě nebere vůbec ohledy... Je ti lito tvoji nevěstinky, kerou čekají takový ohavnosti... Trápí tě to? Chci, aby ses trápil, aby ses soužil... Tak už běž, handlíř tu bude každou chvíli, musím pro něj bejt pěkná... Pak přijď; přijdeš? Mllec, něžnej, utěšit mě, zullbar...‘ Říkala to rozčileně, bílá vzrusením, Surupito, prsty mi zatínala do ruky, až to bolelo. Ale přitom pravdu vobracela v žert, člověk viděl, že se schválně raduje z toho, co říká, v tý neúnavný samičí zběsilosti...“
Užíral se. — „Ale vobčas mě napadá, že kdoví jestli to není právě v těchhle kouzelných ztřeštěnostech, Surupito, že mi nejde z hlavy, že to je další rozkoš...“

Soropita si nechal ujít nečekanou příležitost promluvit. Jenom v jediném okamžiku vytržení, v hrdle ho páliho, tlachání znělo v uších: jako by z palmového háje neustále pestrobarevně vzlétala spousta ptáků, v zelenosti při potoce po pravici, kde se rozprostírala vlnká travnatá louka — ...Doráda, myslel na ni při tom povídání, pomalu je vychutnával... — po levici gravatá s krvavými květy na velké skvrně volného terénu, voničho po levanduli a citronu; a Dalberto, který se zase už ptal: „Víd, že jsou tyhle lehký holky sladký, víd, že jo, Surupito...?“ Znovu skrytě povstala mírnost věci, neznělé motýlí šumení, matná vůně, která nebhala konce, ona malátná radost, která má pro strach uděláno, suchá haluz a zbylý květ, zachvění větrve, z níž odléhá pták:

„A proč se, Dalberto, neoženíš?“

Bylo to venku, než bys řekl švec. Ale Surupita to netíká, jen tak, aby si ho dobíral; Surupita nikdy nezertuje. Ze by nedával pozor, o čem šla řeč? Nebo snad má něco za lubem? Tak či tak to bylo divné.

„Já a ženit se? Vážně si to myslíš? Kurva, děvka, staraj vül... Bůh mě chraň a vopatruj!“ zavrtlikoval Dalberto.

Dalberto se díval. Proč se díval. Soropita se uvnitř zavinoval, stahoval, zpoza jednoho mlčení za houštinu druhého, chladl. Strepy a harampádi vracející se z povětří. Knot svíčky dohořívající ve tmě. Kousal se do jazyka. O co skutečně jde, to si každý nechá pro sebe. Každý jde za svým. Dostat se přes tohle a nic než nasáknout vodou. — „Ženitba chlapa přivede k rozumu...“ řekl to tiše a nezřetelně. Dalberto dál nevěděl, na čem je.

Trvalo dlouho, než se dal zase do řeči, o něčem úplně jiném. Uměl myslet, ovládnout se. Mezitím ho jeho hlava sama odváděla jinam, k čemukoli; rád se díval na zeleň. A polehoučku se na něj pokládal stín hoře, cosi jako náznak varování, že se stane něco zlého, připomenout se to nedá, ale těžko na to nezapomenout. Odpovídal na Dalbertovy otázky:

„K řece? Devět mil tamhle v tu stranu, směrem do údolí. Ale když je takhle zima, o rybu tam nezavádíš...“

Jenom probuzení zasmušlosti, bez důvodu, beze lsti. Ne-foukalo studeně, teď, když se slunce klonilo k západu, bylo spíš pěkně. Dali se doleva. Za chvíličku budou doma. Lidi si přijdou vypošlechnout seriál. Pověřeti. Souhlasil, aby se Dalberto pozdě v noci vrátil. Přítel není nikdy na obtíž, ale oni hostům odvykli. Delší návštěva je unavuje... Taky nemohl klidně pomyslet na toho negra. Věděl, že kdyby se stalo tohle: kdyby se s černochem octli tvář v tvář a černocho si z koně odplivl, že by ho popadla nenávist, ukrutná zlost — tak divoce, že k vybití toho vzteku by jen tak něco nestáćilo. Myslel tak usilovně, že se vzápětí podíval na Dalberta, jako kdyby ho Dalberto mohl slyšet.

„Tamhle to je bažina, Surupito?“

„Bažina přímo ne. Ale zapadnout se tam dá. Tamhle se koukni, to je skorem močál. Ten potůček se v něm úplně ztrácí...“
Seskočil z koně, aby otevřel závoru u ohrady — nepustil

k tomu Dalberta, který ho chtěl předběhnout: že prý Surrupitovi moc překážejí všechny ty vaky a sáky paky, přeplněné brašny pod sedlem. Jenom Snědákovu uzdu Dalbertovi podal a on projel s koněm po boku. Zase závornu zavřel. Uměl si představit, co si tak asi Dalberto myslí, pěkně se mu ten Dalberto odvděčuje: „... Jít k volatři s děvkou? To by tak hrálo! Tam by mě nedostali ani párem volů... Já vím, že některý to dělají; to je vidět, za co stojí...“ Vyhoupel se zasn do sedla. — „Ze se nestydíš? Povyzají se, to jo! Akorát tak se rozšoupnou a porád jet, a ještě k tomu mít votvřenou kapsu a dobrý srdce...“ Dalberto si pískal.

„Tak heleď, tamhle, jak se cesta zatáčí, tak tam už začínají moje pozemky. Ve vši počestnosti...“

Ale sám zaplašil jakoukoli vzpomínku na něco nepřijemného. Našince se má starat o to, aby jel pořád pryč rovně za nosem, podél pastviny, jenom tudy, kudy má. Za chvíličku jsou tam. Doralda si už určitě všimla, jak si dneska dává nacás. Vůně zralých plodů v andivovém mlázi. Tady se andira nedatí, jenom nahoře na vrcholcích, kde praží slunce. Anebo takový kohoutí zob; ale na to teď nebyl čas. Soropita si hrbetem ruky ořel tvář, jízva na bradě ho rmoučila. Když se člověk odněkud vrací, je vždycky upoceny, celý nesvůj... Doralda byla útěcha. Horský pramínek — který prýší, zurčí a třísťi se o kameni: krásný, dobrý a přístupný. Člověk mohl pokleknout na strmém břehu, přitisknout ústa k prameni, do vazkého žlutého jilu, který voní, jako chutná mladá moringa, voda bublala a kloktala, chladná, mlá stékala do hrdla.

„Ne. Hrozně málo. Nezabiješ skorem žádnýho...“

To stopa nějakého hada, jeho pěšinka vyznačená v písku, mířící k temné proláklíně. Z louky vzléla křepelka. Tráva už byla pěkně zvlhlá rosou. Šedá mula si odflkla a zastavila se. Od blat letěli papoušci, černí proti zapadajícímu slunci, den jim skončil. Palmové háje v dálece temněly. Dalbertovi se Doralda určitě bude líbit. Takovému, jako je Dalberto, přítel srdci blízký, poctivost sama. Jenom Doralde před ním nedá dátky. Nedá jí mýdlo... Dalberto může vidět, jak výborně se oženil. Jestli... Zatazil se.

V jediném okamžiku mu to najednou blesklo hlavou, vzpíral se té myšlence, cukal se jako dobyteč chycené do lasa; jako se do-

bytčeti podlomí nohy, když dostane ránu klackem do vazy. Cítil v sobě prázdno, místo duše sedlinu, ani ho nemohlo bolet, že na nic nemyslí, věděl, že se mu klepe brada, dost možná že umře, spadne; nedýchal. Nohy chtěly sjet stranou, chodidla vězela ve třmenech, jako by se zachytila o překážku. Soropita zkameněl. Ale tělo se mu chvělo, že to až bylo patrné na pohled. — „Copak, křec, Surrupito?“ „Už je to lepší...“ Byl to takový ten nervový třas, jankovatení z horka. Shrbený v sedle. Srdce těžké, že si málem opíral tvář o koňskou hřívu. Dalberto za to nemůže... Ale proč sem jezdil, proč se tu ukazoval, aby se s ním po přátelstvu setkal, aby s ním zajel k němu domů, posedět v chládku? A už byli skoro u dveří. Ať je to jak chce, už se nedá nic dělat. Nemůže přece podlehnout tomu, že na chvílku ztratil kuráž. Ale to pomýšlení ho dusilo: kdoví, třeba Dalberto Doraldu zná z Montes Claros, z dřívějšíka, ví, odkud přišla, jak předtím žila?

Kdoví, třeba už o tom dokonce ví, od někocho tu zaslechl její jméno — jako Soropitovy ženy — a vzpomněl si, snad i proto chce teď s ním, uvidět ji na vlastní oči, poznat ji... Takže většina těch řečí, co napovídala cestou, mohla být jenom schválnost, ze zlomyšlnosti, měl z toho radost, chtěl jeho, Surrupitu, nachytat, takže to tedy podle všeho byla zrada! Možná že ti dva spolu dokonce něco měli, poznali se při větru příjemněm zahálení... Když ještě byla *Lilium*, byla Doralda proslulá, hodně vyhledávaná žena... Dalberto, takový holkař... Ach, to jsou muka, pyká za hříchy světa! K čemu bylo, že se usadil až tady, skoro ukrytý, stranou velkých cest, že začal nový život? A úcta, kterou mu všichni prokazují, ta mírumilovnost a klid, pořádek tak zaručený, a teď bude po všem... Dalberto, i kdyby chtěl být jak chce slušný, stejně bude mluvit. Mezi skotáky, všemi jeho límini se to hned rozkřikne, přijde do řeči. Dobrá zpráva má nohy, špatná má křídla... Z hodiny na hodinu se mu začnou po-pošklebovat, respekt bude tentam, pes od něho kárku nevezme, poslední žebtřák na něj bude koukat svrchu. Možná si na něj i začnou dovolovat, nikdo už ho neposlechne, budou ho urážet, tupit... To potom ukáže, že je chlap a co se na něj sluší: zabije! Všecko pomlátí hlava nehlava, rozfláká!

„Máš to tu moc pěkný, Surrupito. Tolika kytek...“

A zastesklo se mu dokonce po klidných zákoutích, po samotě ve stínu starého cukrováru, po přívětivých dnech, kdy ze žlábu čurkem vytrká a čisté cťou bílý proud... Beznaděj: ukryt se sám před sebou... Ještěže je Dalberto přítel, může brát ohledy na přítelovu minulost. Může dostát povinnosti zachování tajemství. Ale to si nezaslouží, to nejdle Co když až Dalberto Doraldu uvidí, pozdraví jeden druhého užaslym vztkřknutím, co jestli sebeběnším hnutím brvou dají nájevo, že se už znají, z Montes Claros, z nevěstince od Clemy...? Bodnutí škopiona; tohle mu zatálo. Dalberto — který ho zná ze všech nejlíp, jeho přítel nepřítelovavější, který o něm všechno ví, ledacos s ním zažil, dá na jeho slovo... Nesnese to! Nejhorší, to, co nesnel, bylo, že by se to Dalberto měl dovědět. Kvůli němu samému, Dalbertovi, právě kvůli němu. Nesnese, aby se takhle v jediné chvíli všechno převrátilo vzhůru nohama, aby se zničil ten Dalbertův obdiv, jeho úcta — takže všechno, co on, Soropita, udělal a byl, neznamená vůbec nic, nic nevydrží, člověk může zničehonic ztratit podobu, jak před druhými vypadá, stejně lehce, jako se stáhne kůže z mrtvé krávy ležící na pastvině... Ale pak tedy... Pak ho tedy zabije. Musí Dalberta zabít. Zabije, ano zabije. Soropita se na chvíli uklidnil.

Jako kdyby vcházel do pralesní houštiny. Černá vůně. Prales byl noční tma, její chlad. Zelená vůně a chrastění plné cvrkotu. Vůně širá, vazká, poddajná — hladká, vůně mokré jabuticaby — anebo náběhu na kýchnutí, jemná pára, těsně po dešti, slabá nanicovavá vůně kádi v chladném období mletí třtiny někdy v květnu, v červnu... Cítil, že zase pomalu nabírá dech. Pořádně se mu ulevilo. Nebránil se tomu a byl klidný, jako by si před cestou ohmatl kapsu a ucítil spolehlivý svazček bankovek, postačující na jakoukoli útratu. Jako se obrací pantofel vzhůru nohama, má-li nějaký pes přestat výt. A ani na to nepotřeboval myslet s chladnou hlavou, až se mu uklidní vzkypělá žluč. Byl ve střehu. Byl ve střehu jako natažený kohoutek, svinutá pružina, už zahalený záměr. Svět se navracel do běžných kolejí. Zhluboka se nadechl, zavrtěl se v sedle, pohodlněji se posadil. Napřímil se: Snědák si zase uvědomil pevnost jeho ruky — skousl udidlo a vyrovnaná krok, kůň výborného pána. — A Soropita si odkašlal a zvysocka spustil:

„Teda rady si na mě dávají pozor: vědí, co se patří! Všichni přede mnou mají respekt, zacházejí se mnou v rukavičkách, hned jim došlo, že se mnou není radno si zahrávat. Nestydátost nesnáším; nestrupím pomluvy — nejsem tu nikomu pro legraci! Chovají se vážně, uctívě, ke mně, k mému domu, mému věcem, všechno jaksepatří...“

„Víš, Surupito, teď mi připomínáš pana Sulina Sidivó, když se nechal slyšet, jak to chodí u něj na statku... Ale tak to má být!“ žertoval Dalberto, nebyl zvyklý, aby přítel mluvil takhle nafoukaně a důležitě.

Soropita se na Dalberta nechtěl dívat, představovat si jeho živé oči, vidět jako za rámečkem široký oblouk jeho zad, důvěřivě vystavených pod vzdutou khaki košili, kterou povíral váněk, až se četila jako neklidná vodní hladina, po níž chvějivě přebíhají vlnky. Záhnil doléva, nadejedou si a nebudou muset po silnici přes ů. Dalberto sem neměl vůbec jezdit. Život je na draka. Ale už byli na místě. Se štekotem se k nim hnál chumel psů. Dům s okny do kořán. Paineira byla obrovitá růže. Malý pasák právě pochýtral telata a děkoval za to Bohu. Soropita otevřel závoru, držel ji v ruce a čekal. Když by tak Pánbůh dal a Dalberto najednou musel odjet, teď hned, bez meškání, s velkými omluvami, pod hrozně důležitou záminkou, obrátil by na místě šedou mulu a mizel by do dále... Všecko by byl jen konec zlého snu, který se rozplyne. Ale ne. Teprve u domu bylo vidět, že je skutečně navěcet, skloněk dne. Ve vzduchu se ještě vznášelo jisté světlo, ale postupně přchalo, vzdalovalo se téměř rozzechvěle. To ještě cukrují hrdličky? Odkudsi se ozývalo bučení. Zvířata mechově našlapovala na třínové matoliny a kukičné šustí. Erem, Zuz, Moura, Pedro Paulo postávali před vchodem do domu. Přišli si poslechnout pokračování.

„Tak sesedáme...“

Ale dům vypadal docísta prázdny. Pasáček si vzal na starost mulu a koně. A ten Dalberto se vůbec na nic nezeptal; a on, Soropita, mu po cestě ani netekl, že je ženatý, vůbec to nevyšlovi... Váně domova, ospalý klid. Jak taková státi známi — Zuz, Moura, Pedro Paulo, Erem — najednou ve chvíli, kdy váš život zrychlil obrátky, skoro úplně přestanou něco znamenat, stojí tu, jako by byli

docela malá děcka; k čemu jsou vlastně dobří? Soropitovi se až podlamovala kolena, šel co noha nohu mine. Kluk at věci vezme dovnitř — všechno at odevzdá rovnou doně Doraldě... Sundali si ostruhy, Dalberto se vypítával, na dobytek, na pozemky. Teď už at čas plyne, at letí, honem, aby už bylo po všem, at tak, či tak. Věšli dovnitř. A Doralda proti všemu očekávání nejde. Měl by jít za ní, promluvit s ní. Nedokázal to. Jakýsi ostych, váhavá chuť do něčeho nezashovav, at se stane, co se má stát. Dalberto se na vybídnutí posadil do sítě: pro něj bylo všechno v pořádku, bylo vidět, že je u přítele.

Ve dveřích z chodby se Doralda ne a ne objevit. Nechtěl, aby si všimla, že je neklidný: ještě by se vypítávala. A musel si taky sednout: vestoje cítí rozpaky, že nejde hned dál do domu, jak by bylo přirozené — když už pomine, že není unavený a nechová se tu patičně jako doma... Usedl, dokonce ještě než se posadil Moura a Zuz. Tihle z Āo, všichni stejní nekňubové, všichni podceňují sami sebe, vlastní osobnost. Lidí, kteří nikam nespěchají, ani je nepohání žádná velká citlivost, lidí, co jako by neměli kapku krve v těle, měkkoťy. Ať se v jejich blízkosti stalo co chtělo, váhavě se vznášeli v bezpečné vzdálenosti a pak si zase sedli jako kupa smetí na vodu. A zdálo se, že kdyby nebyli takovhle, jako by zrovna přivolávali, jen at se cokoli špatného klidánko přihodí a odehrají, když by kolem sebe nešířili to rezignované smíření se vším, tu ochablou změkčilstvost — vypadalo by mezi lidmi zmužilými a kurážnými všechno jinak, možnost by se hrnuly do čisté formy správného žítí.

A přišel taky Jõe Aguial, s tím svým zlovyvkem dtbat se na hlavě, chvílku se na ně díval, prohlédl si každého zvlášť, pomkával a poťád se nedával do řeči. Vzal s sebou ženu, řekl pak, ale žena to obešla zadem. „Tiantônia přišla pomoct...“ Věděl, že mají hosta. Odkud to ví? Nejspíš viděl, jak s Dalbertem přijíždějí — ale copak to nemohl být náhodný známý z cesty, obyčejný kolemiědoucí? Erém se po straně domlouval s Pedrem Paulen. A jako by věděli o Dalbertově partě, ubytované v Azědu. Témhle lidem nic neujde. A chtějí si teď vyslechnout pokračování? — „To záleží na vás, Surupito...“ „Ach pane Surupita, představte si...“ Copak o posloucháání by nebylo, oni už to slyšeli — všechno, rovnou, to se nesřává

denně: večera večer se tady v Āo porouchal nákladák jednomu, co jezdí vykupovat slepice a vejce, panu Abirãozinhovi Buristémovi, no a ten s sebou měl malé rádio, na baterky, připojil takový drátěček na drát v ohradě... Ale chtějí si to poslechnout ještě jednou, pro jistotu. — „Copak pěkný to je pořád, ale škoda, že to tak narahujou: to jsou pořád do všeho hrt, a kde nic tu nic...“ vysvětloval Zuz s úsměvem Dalbertovi, aby se nějak seznámili. Dalberto přikyvovav, i když nevěděl, o co jde. Dobře že teď zvečera není zapotřebí provádět ho po statku, vůbec se mu po tom nesyťská. Jak má myslet na tolik věcí najednou?

Soropita se dal do vypřádění seriálu, slova mu bez potíží přicházela na jazyk, dokonce si je vybahovav úplně jasně — bylo to s podivem. Vypřáděl a s potěšením vypřádění protahovav, zabývdloval místnost a zmočovav se jí prostituednictvím těch vznešených postav. Všichni na něm viseli očima, kěz by tak mohl vypřávet celou noc a Doralda se vůbec neukázala, zůstala, kde je, pěkaně v bezpečí. Hlas se mu maličko chvěl. Příběh: ...otec nechtěl svolit ke sňatku, děvče i chlapec se trápili... V Āo to všichni odsuzovavli. Erém měl slzy v očích. A přišel Pedro Caramou a Wilson, ten, co vypomáhá v krámě. Vrzala síť, Dalberto se pomalu houpal, ale trvářli se, že tu historii na pokračování poslouchá taky. Služička jim nesla kávu. — „Kdepak je dona Doralda?“ — její jméno se samozřejmě musí vyslovit, jak se sluší, patičně pyšně. Prý, dona Adoralda už jde, pane Surupita... Bylo třeba donést světlo, už na sebe neviděli; když se někdo zasmál, smál se z velké dálky. Pokračování bylo u konce.

Soropita pil svou kávu. Jõe Aguial mu pošepal: at s ním jde kousek stranou — chce mu něco říct. Ale Jõe Aguial může počkat. Soropita měl strach z každé zprávy, z každého rozhovoru. Vyranulo mu na mysl, jak tenkrát — už je to tolik let — sotva vyjeli ze Salinasu, on byl na kraji silnice, sedl na koni, a stádo se šinulo kupředu, a vtom z druhé strany cválal honák, křičel něco, co nebylo slyšet, ale muselo to být strašně důležitě a určitě to hrozně spěchalo, a ve zdvižené ruce mával nějakým papírem — snad to byl telegram nebo dopis — a stádo zahrazující cestu mezi nimi v kotoučích prachu, hlava šla kolem z té obrovské spousty dobytky, lesklého potem, býrci se strkali, jedni vyskakovali na druhé samou hrůzou a úzkostí...

Dalberto ted odpovídal na otázky Mourovi, vykládal o dobytku, který požené panu Remígiu Bianórovi, vypočítával honáky, kteří jsou tu s ním. Soropita se znenadání musel zepřát: „A co ten černej Iládio, je k čemu?“ „Ale, to je takovej děvkař, strašný lamželezo, a pořád by se rval...“ To Soropitovi stačilo, aby se zas zakabonil, kousl do kyselého jablka. Velká lampa u stropu místnost dobře osvětlovala. Ale tohle se nemělo stát, aby se s Dalbertem takhle kamarádili, jako by Dalberto byl v Āo od nepaměti, jako by byl odtud. Všichni ti sousedi, to mu byl čert dlužen, že tu teď jsou. Jako by se, kdyby tu byl sám s Doraldou a Dalbertem, všechno vyřešilo samo od sebe; kdovi, třeba se nic nestane? Ovšemže nic, s pomocí boží. Dalberto si hověl v síti, lidi kolem, všem se líbil. To, co Soropita před chvílí považoval za rozhodnutí, si teď rozmyslel, netvrdil to ani nepopíral, v tomhle si člověk přece může poručit. Večere pořád nikde. Doralda nejde. Erem se zeptal, kdo si pojede zítra do Andreguicé poslechnout rádio — řekl, že Fraguilim Meimeio je na návštěvě u někoho v Espirito-Santu. Zuz přistoupil k temnému oknu. Řekl: „Je plno hvězd...“ Dalberto vstal. Prošel se pákrát sem a tam, aby se protáhl. Moura mu pochvátil nové kožené holinky. Cvrčkové šifeli náhle až k nepřítčnosti. Soropita se taky zvedl.

Doralda přišla.

Doralda vstoupila — popřála dobrého večera: jasnými slovy, tak, jak ona mluvila, a ty její pohyby — klidné poletavé kroužení velkého motýla, zelené šarvy světlounké, jemné, skoro bezbarvé — prošla kolem a všechno bylo jinak, bez střetnutí, bez rozčilení, Doralda byla svůdnost sama, jak z ní vanul uhlazený klid a přímoučaré potěšení — člověk si byl naprosto jist, že přichází se skutečnou radostí, která patří k ní, jenom k ní, která prokazatelně nescouvísí s ničím, co se má stát anebo se už stalo, ani s lidmi, kteří jsou tady — a jakási blaženost, které bylo až dost pro všechny; Soropita v té chvíli, ani nevěděl proč, zapomněl dávat pozor, jak se ti dva pozdraví, jestli Dalberto a ona na sebe mrknou, dají si očima nějak najevo, že se poznali — přitom na to číhal, a teď v mížku jako by se do hloubi duše zastyděl za ten nečistý úmysl, spíš cítil cosi jako jejíinou pýchou: vzdýt to ani nevyvpadá na to, že je člověk v Minas —

Doralda ustrojená docela jako městská panička, žádný přepych, ale prostě a vkusně, radost pohledět: však ti z Āo na ní mohou oči nechat — zdá se, že jak se podívají na Doraldu, hned se podívají taky na něj, na Soropitu, s novou úctou — mužský, který měl to štěstí, že je tak silný a ve všem schopný, aby si ho Doralda zamilovala a byla jeho, už navzádycky zůstala jeho, — a oči z ní nespustí: jak se nese, jako kdyby se neuvěřitelně a rychle všeho zmocňovala, všechno v ní lehké a živé, a ta vůně, kterou není cítit čichem, ale němým jako-by vodním kolébáním, klamná plachost kroků, její chůze smélost plavných skoků na koviš, docela splynulých v jeden jediný, živelně svěže proudící jako bystřina, ale tak hotová, taková osobnost — a tak mile vzdycky nadskočí vzrušením, živě a nehlučně — a rozmlouvá hned s tím, hned s oním, trošku chraplavý smích, malčko předkloněná, chodí sem a tam a vzduch se nepohne — dáma přijímající hosty... Ale — nevyvpadá snad jako poctivá počestná žena, která počestná vzdycky byla, co, nemyslíte, vy všichni? Nemyslíte? Jak přišla k němu, položila mu ruku na rameno, zpola ji objal a vážně pohládl, zbrkle a bez uvažování, ona pořád usměvavá, beze slova: Soropita jí ze zářících očí vyčel, že už rozbalila dárky, že mu takhle děkuje. A vůbec nic neřekla — jako by se styděla, ale v tom to nebylo. S Dalbertem se ani nedala do řeči. Soropita jí jenom oznámil: „Tohleto je Dalberto...“ Nebylo zapotřebí upozorňovat, že je to přítel, starý přítel, tady nebylo zvykem říkat takové věci; a Dalbertův úsměv jako by chtěl vychvalovat: „Všecko je úplně v pořádku, je mně milý všechno, co patří mýmu příteli Surruptovi...“ Ten Dalberto taky ví, jak se sluší zdravít dámy. A Doralda radši řekla něco žertovného Eremovi a Zuzovi, poškádlila je, a oni si to hlupáci ještě pokládají za čest, mají radost a smějou se; směje se i ona, smíchem k nezapomenutí a sméle. Doralda se nikdy neostýchá. A zve je dál, a hned mizí v chodbě, jako by byla přišla jen proto, aby mezi muži proléta mávající křídly a ihned unikla, aby je přitáhla, přivábila do domu, do jídelny.

Tedy zatímco večereli — večere byla pro každého, kdo chtěl, ale všichni dodrželi, co si z uctivosti předsvezali, totiž že půjdou, ačkoli onoho večera na nich bylo znát váhání, jestli nepobýt o něco déle; a jediný zůstal Jõe Agual, vypije si ještě jednu kávu a pak

odvede Tiantóniu, která ne a ne se objevit, pořád ještě pomáhala v kuchyni — zatímco se dávali do jídla, všechno mohlo být v nejlepším pořádku, Soropita měl žízeň a měl hlad, taky neviděl nic, z čeho by si měl dělat hlavu, to, co se tam dalo, bylo ze samého vzruchu jenom jakési přehánění, Dalberto byl podle všech známek dalek zlomyslnosti, ani se nesnažil něco předstírat, nebyl nesvůj, a Doralda obsluhovala u stolu s jistotou a úslužností sobě vlastní. Stálo za to vidět, jak jí to sluší, jak se stará. Měla velikánské náušnice v uších, uši odkryté, hladké černé vlasy nad nimi vyčesané, jedna rozkoš, jak růžově byly. Na židli si sedala měkce, tiše, a když vstala, šla do kuchyně, to její kroucení v bocích jako by dnes bylo nápadnější, jakoby naschvál. Dalberto na ní mohl oči nechat. Tedy už Dalberto chápal, proč se on, Soropita, rozhodl oženit. Doralda potřásla hlavou, předstírala pochybnost anebo bezděký pohyb — vším dávala najevo, člověk viděl, že je tady ženská — úplně jako by vás šimrala na obličejí tím svým nosánkem, ba celou tvář. A co říkala:

„Já už myslela, že jsi mi dneska pláchnul, zlato: že se už nevrátíš, že jsi snad utek s nějakou děvenkou z Andrequicé...“

A malounko zaklonila hlavu, oči přivřeně, úsměv na rtech jenien rozkvést. Dalberto, jako by mu poručila, zíral taky na Soropitu. Jediný Jõe Agual se ozval:

„To by von nikd'á neudělal! Přisahám namísto něj... Tady za souseda vám ručím...“

„Třebas už jsem mu připadla stará...“ provokovala; když se usmála víc, bylo jí vidět jenom horní řadu zubů, všechny do jednoho zářivé bílé.

„Prosím vás, kdo má doma zlato, nehoní se za pokladem...“ A tady sousedka Adoralda nebude stará ani vodředka za dvacet let! Nanejvýš kapánek dozraje, ale to bude jenom čím dál sladší...“

Položila si ruce na prsa, jako by si zakrývala nádra před něčím pohledem, a zavrtěla hlavou, že ne, náušnice se rozhoupaly, vlasy se malíčko rozouchaly, stovrnala je jenom novým pohozením hlavou, a měla takový zvyk, že si každou chvíli rovnala šaty na rameni — snubní prstýnek byl nejvzácnější šperk mezi všemi jejími prsteny. Se smíchem:

„Mužskej je mlsná potvora...“

Dalberto si ani nemohl zazertovat s ostatními, měl plnou pusou gomba se slepicí, zmohl se jenom na směšnou nápodobu jakéhosi gesta. „Jeminkote, tam je ale pepře...!“ tohle pak ze sebe vypravil, vykullil usjzené oči. Soropita se na něj podíval bratrsky, našli mu sklenici vody.

„Dneska tu přespíš, vrátíš se zejtra brzo ráno...“ řekl mu jako rozkaz přítele hostitele.

„Postel a pokoj už jsou dokonce přichystaný...“ Doralda to potvzovala, krájela si přitom veřtově nožem a vidličkou, počínala si delikátně, jak se slušelo.

A Soropita vstal, došel pro pivo, Jõe Agual láhve otevřel; Dalberto neměl nic proti tomu, zůstat. „Šedou mulu už jsem poslal napášt... Na jaký jméno slyšíš?“ dodal Soropita — v náhlém návalu štěstí si proti svému zvyku nali sklenici, vzal si do hlavy, že bude pít.

„Říkám jí Panenka...“

„Že se nesvydíš!“ Soropita ho plánil, ale nedarilo se mu správně vyhmátnout žertovaný tón. A Dalberto horlivě přikyvoval a sám si nabíral kukuričnou kaši, židli si přistřelil blíž ke stolu a ruce pohodlněji roztráhl, nadmíru spokojen tím, na co přišla řeč. Doralda se otčila, aby nebylo vidět, že se směje, kdoví jestli se dokonce nesvydělá.

Jak se tak díval na Dalberta, utvrzoval se Soropita, že v tom klidu není špetka utrážlivosti, že to ani lip být nemůže. A obrátil se k Doraldě, věřil, že jenom proto, že je ona tady, dopadá všechno tak pokojně a dobytě, v takovém míru. Jõe Agual začal vykládat historii o zrušeném a pak zas obnoveném zasnoubení dcery jednoho ušedlíka z Os-Verdes; a hovor se točil kolem všeho možného i nemožného, tlach sem, tlach tam, řeč šla o tom a o onom, o místních, žoských záležitostech. Dalberto byl trochu mimo, ale vydárně si to vynahratoval vidličkou a smíchem, nepřipadal si odstrčeně. Hned po večerí, sotva dojedli moučník, se Soropita zvedl — musí do kuchyně za tetkou Tiantóniou, aspoň pár slovy jí poděkovat; a Jõe Agual hned, že mu řekne ten důležitý vzkaz: vyšli oba na dvůr.

Cvrčci, vylezající, když padne chlad, hýřili cvrčotem, a protože noc se pyšnila krásou a velkými hvězdami, mohl člověk přátelskou pozorností pociťt i jejich skromný chvalozpěv. Samo nebe se vlnilo,

To mi stačí vrchovatě.“ Vyšel odamtud úplně vedle, pořádkem myslel jen na to jedno a nešlo mu to z hlavy. Nedalo se nic dělat, večer se tam přihnul zas. Ale jako by dostal ránu: nebyla tam, ale v pokoji, zavřená s jiným. Clemmy holky ho narahovaly na skřipce. „Je tady?“ „Je se Sabarássem...“ Sabarás byl barevný, neznal ho, řekl mu to, jeden černý skoták. V noci ne a ne usnout, přemířil v hlavě tolik věcí, taková noc může nepřetržitě trvat déle než celý život, který člověk prožije ve dne. Nazítí brzo ráno tam zašel. Počkal, až se probudí, vstane. Ostatní holky se vševědoucně usmívaly, on si toho vůbec nevšímal. Ona vešla, on řekl: „Chceš žít jenom se mnou...?“ Doralda, prazvláštní žena. „To víš, že chci. A jak ráda,“ vyhrkla to bez rozmyšlení, ani nevěděla, jestli je dobrý nebo zlý, bohatý nebo chudý, ani jeho jméno neznala. Na místě se sebrala a odešla od Clemy, jela do Corinta, že tam počká. Všecko velice potají, nechtěl, aby se toho domákl ten honák, co mu ji dohodil. Říkal jí ten honák *Kobyla* — zrovna takhle — pes jeden! Dovolujou si, chlapi nevdělaní, tohle se může stát každé holce, život s námi točí všelijak. Lepší abys pohledal, žádána nemůže být od narození dokonalejší dáma hodná vši úcty než Doralda. „Kobyla“ ať si říkájí vlastním dcerám, vlastním māmám! — kdo to ještě někdy vysloví, může se rozloučit se životem... Ani kdyby byla od hlavy k patě samé zlato a až do smrti si hověla v bohatství a největším přepychu, ani to by ještě nebylo dost za všechny ústky a ponižení, které Doralda musela vytrpět v Kachní ulici, vydána napospas rujným chlapům, dokonce i takovým jako ten Sabarás... A teď Dalberto, rozvaluje se tu najedený a napitý, postel má odeslanou, a milospán si je bude v duchu urážet, bude špinit jeho největší potěšení... Ty jeho dvojsmysly — vždýt té své mule říká Panenka — na to nemá právo! Nezná nic horšího než zradit přátelství, to je věc stejně děsivá jako ústí stíelné zbraně... No neopronevtil se mu snad? Třeba si nakonec ještě představuje, že on, Soropita, nemá potuchy o její minulosti, že se s ní seznámil jako s poctivou ženou kdesi jinde a oženil se s ní oklaman, koupil zajíce v pytlí; a že si myslí, v bůhvíjak počesné lásce nežijí, protože se to nemá od koho dovědět. A že mluje, co zbylo po spoustě jiných, Doraldu nevěstku... Ach, tohle ne, to nesnese. Nestrpí, aby takhle ztratili úctu, on, Soropita, nepotřebuje nicí souhlas k tomu,

aby byl někdo, není žádný pan Quincórnio! I ten pan Quincórnio: je, nebo není — není to jeho věc? — jestli je v tom nevinně nebo zasloužené, do toho nikomu nic není, ani v nejmenším. Bez dlouhých cavků by to do nich našli! Jenže od téhle chvíle bude mít pan Quincórnio nějakého ochránce, s prstem na spoušti. Ať všichni pěkně všechno zvaží a rozváží a pak zase přijdou — povíme si to kulkou, hezky přede všemi: karabinou a náboji! — je přece chlap. Chlap proslavený hezkými pár nebožtíky! A ať si dájí pozor, tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne... Jednou pohár přeteče, však uvidí!

„Tobě se snad už chce spát, Soropito? Vypadáš, jako by ti nějak nebylo dobře...“

Ne, podvádět se nenechá. Neptá se ani tyhle frajetinky, žádné přátelské ohledy, a Doraldé taky nikdy neříkal, aby se zajímala, jestli je mu dobře nebo nanič, a zpovídala ho... Doralda je jeho, protože on může a chce, ksakru, přál si to. Vola nikomu dělat nebud. Takže ať si ten Dalberto uvědomí jedno. Ať si tady na místě uvědomí a zapíše za uši, že minulost, ať ženské, nebo mužského, vůbec nic neznamená, že cenu má jednou provždy jediné to, co člověk říká a křičí, co chce! Všecko ostatní smetu a rozmlátím, co mi přijde pod ruku, poroučet bude chlap! A pořádný chlap má nade všemi vrch...! Tak co? Jak to tak vypadá, srovnat se to teď dá jediné tím, že se pořádně rozšoupnou, že to spolu roztočí!

„Doraldo, Dalberto: jsme tu teď sami mezi sebou, nebudem si dělat násilí a pěkně jako doma... Ted to konečně oslavíme! Dalberto, tady mezi náma třema neplatí žádný okolkování a cavky — dneska se pomějeme... Doraldo, tady Dalberto je starý kamarád a kolega, flamendr a holkar jak zákon káže. Piines koňák, Doraldo, zavři dobře dveře. A žádný upejpání! Jo, a napiju se s váma, ať mám taky něco ze života, pár loků mě nezabije, kvůli tomu mi ještě nepůjdu nohy šejdrem! Poveselíme se...“

Zdalo se, že Doraldé to není proti myslí, ničemu se nedivila, celá se soustředila na neobvyklou oně chvíli. Ted nese skleničky. Soropitovi se po skráních třnul pot, několika dlouhými kroky přešel místnost po šířce, zkrátil knot v lampě. Dalberto vyjeveně zíral, jestli si z něho nedělá dobrý den; a notně si přibýbal ze sklenice

s dobrým koňákem. Soropita vzal Doralda jedním prstem za bradu, přiměl ji, aby zvedla hlavu, a ukazoval jí Dalbertovi:

„Koukni na to, Dal: no není to parádní ženská, která všechny přerumfne? Není to snad karta jako malovaná, tableta dáma?“

„Vždyť na mě není nic zvláštního, zlato... Přeháníš, protože mě máš rád...“ mírnila ho.

Co si ta Doralda vlastně myslí? Pokojně se posadila, nevinnost sama. Anebo z ní zase vzmíku byla ohnivá kurtizána z Clemina penzionu, roztomile nezřízená. S úsměvem tu mezi nimi dvěma se děla, smála se svým upřímným zastrčeným smíchem, ta její hezounká tvářička rozpuštěného děcka, ona celá jako pávce, oči dokořán rozevřené, mladý pohled, spodní ret vlhký, navlhčený špičičkou jazyka, a pak zas oči přivírala, jako by jí do nich kdovíjak svítilo slunce. Sedla si s patičnou elegancí, potřebovala muže držádit, uměla překřítit nohy. Šaty byly jemné, nadýchané, ruka pod ně mohla zajet, klouzat a nikdy se toho dotyku nenabažít.

„Říkám to, jak to je, děvčenko, nic než skutečnou cenu...“

Sotva bych udělal lepší obchod! No všimni si, Dalberto. Kouknu, a vidím, za co table ženská stojí. No ne? Heleď, zapal si, holubičko, zakur si trochu, vypadáš při tom kouzelně...“

Dalberto natáhl ruku s balíčkem cigaret, nabídl jí; ale Soropita ho zadržel:

„Zapal jí to sám, Dalberto, jen jí to klidně zapal...“

„Že by věděl...?“ Doralda se tvářila uličnický a pobaveně přikyvovavala na souhlas, jako by si byla jistá, že si hrají na to, jak si Soropita a ona vystřelí z Dalberta, toho poplaceného velkého děcka.

Dalberto honem honem zapaloval cigaretu, ničemu se nedivil, spíš se strýděl jako člověk, který si myslí, že takhle se to sluší dělat v lepší společnosti, což on neví, a dívče se nezachoval jako nezdravá stiska mezi rty a zatáhla. Vrhala na Soropitu po očku kokemní pohledy. Oči ze Soropity nespustila ani na chvíli. Usklávala další koňák. Dalberto vypadal nepozorně, zamýšleně. Ted se napil taky. Soropita a zaklonil se, div se hlasitě nerozesmál. Tohle se mu líbilo: jak se ti dva neodvažují společně provést nějakou hloupost.

Doralda se na Dalberta dívala úplně bezostyšně, jak to, že Dal-

berto vydrží takhle sedět a tupě zírat? Nebo snad jediné, že by si myslel, že on, Soropita, ho chce schválně vyprovokovat? Způsob, jak Doralda kouřila, měl v sobě nesmírný půvab, vypadala přístupně, jak se porjevovala, jak se usmívala. Ale to se jenom podřizovala ovzduší nabitému příšlebnou rozkoš. které neustále housto, které lidi přitahovalo blíž k sobě navzájem. Neustále sledovala Dalbertovy a Soropitovy oči.

Znenadání vsírala. Pro něco šla. Soropita vsíral taky, potřeboval se pohnout, došel si pro sklenici vody. Otevřel okno, na hvězdy sotva mrkl. Nechtěl se dívat na Dalberta. Snažil se zaplašit z mysli úděsné představy, které ho pronásledovaly: Dalberto byl statečný, kurážný mládenec, chycený krahulík, který nemůže lítat — jinak měl, na co si vzpomněl — kouření, jídlo a pití a nejpěknější ženu v náručí, tu, které se mu zachtělo, u sebe v prostorné síti; ale pak, když byl pěkně vypasený a ukojený, když ztratili zábrany a začal zeštrůka nadšeně rozkládat, člověk popadl nejtlustší klacek, člověk... Ale Soropita to nechtěl domýšlet do konce. Myslenky mu lebece plynuly, v hlavě měl úplně jasno, tohle přece nikdy nemůže provést s Dalbertem, ani k tomu nemá sebemenší důvod, váží si toho velkého přátelství přítele nejpřátelštějšího. Už nevyplje ani kapku koňaku. Lokl si ještě vody. Dalberto kouřil mlčky, jako zatězaný. Soropita se zase posadil. Žádný z nich ze sebe málem nedokázal vypravit slovo. Dávali si načas. Ani nevěděli, nač čekají.

„Líbím se ti takhle víc, zlato?“

To se vracela Doralda. Měla jiné šaty, elegantní, z lehkého batistu, a napudrovala se, svátečně se nalícila, načervenila si tváře, karmínové rty. Na krku náhrdelník; a šaty přepásané černým páskem. A obula si střevičky na vysokém podpátku — ty, co je tady v Áo nosila jenom ona, doma v pokoji, aby jí mohl zbožňovat, když se mu zachtělo a cítil potřebu vidět ji takhle. Byla krásná, chvílku klidně neposeděla, vypadala opravdu jako nevěstka, děvka, která potřebuje lovit mužské, a silnější, o moc silnější než muži. Nesydálost. Její tvář na sebe znovu a znovu poutala pozornost, její rozhodná vyzývavost, pohyby, že člověka mrázilo. Najednou byla celá lícká vypjatá, okvětní plátky dotuha vztrýcené, aby posleže zvlácněly. Soropita planul touhou, jak se na ni podíval. Uprostřed míst-

nositi před ním stála vidina: Doralda celá v rudém, nad Sete-Serras, otevřená spoustou šperků, které cinkaly, spoustou perel, zlata, sklenici v ruce, sklenici s vínem, a ona jako by mňoukala a štekala, zlaté prsteny na těch svých nádherných rukou, tolikrát a tolik poskvrněných. Doralda příjížděla na rudé mule, aby nahá usedla u vody na břehu Laolského jezírka, byla opilá; a kolem dokola všichni ti sekáči a zabíjáci, do jednoho mrtví, Soropita ta těla nechťel vidět...

„Lbibiš. Až moc.“

S vážnou tvář, nikdy by to byl nedokázal se smíchem, jak ji teď chytil kolem pasu, přitáhl ji k sobě, byla jeho. „Nedělej to, zlato... Nevydržím to...“ vzrušeně mu zašeptala do ucha, tiskla se k němu. A taky beze smíchu se otočila na Dalberta: „Já jsem zas jeho panenka...“ Soropita byl na vrchole blaha: to, že viděl, na kolik Doralda chce, aby si Dalberto všiml, jak moc ona jeho a on ji má rád. A že Dalbertovi svítily oči obdivem a malíčko i závisití. A znenadání tomu všemu hrozilo vážné nebezpečí, že půjde všechno naopak a páté přes deváté jako v nějakém kouzle, už v tom nebyl žádný nesvár, jenom cosi podivného, co svět neviděl, radlice pluhu vyjela z brázdý, bílí volci se rozběhli bílým polem, svět se zastavil v tetelení jako vtroucí kaše. A byli tu oni tři, ustrojení, ve vši slušnosti spolu v jídelně, lampa vydávala svou teplotu zář, oni tři beze slova, na chvíli byli, jako by nebyli, jenom zevnějšíčk každého vystupující ven, roztrásené jako rosol, který zradil sámou řeč přišlou z hloubi ulů s tisícem a milióny věcelek v plné práci, jejichž bzucení se ozývalo ze všech stran na pokrají temných česů s odlesky rudých květů zmlajících se v citlivosti vlážné vazké pěny z medu a soli, kterou brázdlily studené ryby, slepé a šilené.

„Udělám ještě kafe, pusť mě, zlato...“

Doralda vyšla. Něco jí znepokojilo? A Dalberto pořád stejně zamklý, zasmušlý. Soropita se nevyznal ani v sobě, ani v nikom jiném, srdce mu tolik bušilo.

„Surupito, jak jsi mi říkal... Poslyš, ty si myslíš, že bych jako udělal dobře, kdybych si Analma vzal, takhle jsi to myslel, to, jak jsi mi řekl po cestě...?“

Dalberto si jakoby povzdychl a tohle řekl. Ať tak nebo tak, Soropitova ruka nahmatala pažbu. Dalberto si toho vůbec nevěšiml. Vyslovil, co si upřímně myslel, vyřil si srdce, celý dychtivý, jako by Soropitova odpověď měla změnit jeho konečné rozhodnutí, pro, anebo proti. Dalberto ho nechťel popichovat. Když přišel s tímle, pak tedy všechno, co si Soropita navymýšlel, bylo vedle, ve všem se myšlil, přítelští andělčiči se zlatými ratolístkami, vždýť Dalberta je člověku až líto, jak je bezelstný, jak nevinný, jak má všechny předpoklady být dobrým přítelem, který nikdy nepochybuj, kterému jakživo nepřijde na mysl, že nějaký přítel nejedná s čistými úmysly. Takové se teď v Soropitovi udály změny, že ho dokonce zničehonic napadlo docela malíčko se Dalbertovi smát — pro tu jeho zamilovanost, které by se člověk nenadál: vždýť on Dalberto dokonce ani nevidí, že ta jeho Analma měla za muže studovaného člověka a že utekla ze svého přepychového domu, protože si usmyslela, že z ní bude nevěstka, protože jí lákalo být pouliční holka, běhna, Zevšech nejvíc, a takověhle stvoření do větru jako ona že by se najednou sebralo a z lásky k němu, k Dalbertovi, chudému mláďenci, honákovi povoláním, že by se jí zničehonic chtělo žít s ním na hromádce a nechat života, který se jí zamlouvá? Je to ale dětinskost!

„Ale copak ona už není vdaná, Dalberto?“ Soropita se zmohl na odpověď.

Dalbertův fialový pohled vyprávěl o bezbřehé touze, která se ho zmnožovala. Řekl:

„Teda ženit se přímo, to neříkám... Ale že by jako mohla jít se mnou, bydljeli bysme spolu...“

V tu chvíli se rozesmál a zanotoval, přec jen už zase ten starý dobrý Dalberto, spokojený jako vždýcky:

„Tři prkena jsou nachlatý,

na ty stápnout, to je rána:

bejke bez voka, mul bez noby,

pletky s ženskon, když je udaná...

...Ale vždýť ona vdaná není, Surupito. Už je to dlouho, co se s mužem rozvedli. No jo, von se pak docela vodstěhoval do Paraná,

už má určité jinou... Joj, Surupito, mě ti namouduší přešla všechna pechla a ani trošku mi není hanba; mám ji rád, to je horová věc. A pak, jsem si jistej, srdce mi říká, že vona mě taky doopravdy miluje... Copak tobě to nepřipadlo podle toho, co jsem ti říkal, jak jsem ti vo ní vyprávěl? Představ si, Surupito, vona ti už se dokonce zminila, že by mi jako ráda půjčila peníze, kdybych byl potřebnej; aby mi vypomohla. Ze prej ani nedokáže utratit polovic půlky všech těch peněz, na který si přijde. Ať mě Pánbůh chrání, to bych radši duši vypustil než si vod ní vzít ta hambatý vejdelky... Uplně ti mě popadnul vztek, řek jsem jí, at se pro všechno na světě nevopovažuje ještě někdy mi s tím přijít... Ale mám ji rád, Surupito. Tak, že bez ní nemůžu žít — jinou si nevezmu! Myslí si na mě spousta slušnejch děvcát, to ti řeknu, a vo jedený takový tí hezoučký u nás doma se ví, že dala slib nevím kterýmu svatýmu, aby se za mě dostala, ale co naplat. Nemá to cenu. Jenomže, Surupito, láska se ničeho nezaletke. A láska je žízeň, potom cos do syrostiti plí...“

Soropitovi se náhle rozlilo po těle příjemné teplo, vzrušení, probuzená touha, oči se sháněly po Doraldě. Jak něco lahodilo oku či srdci, ve chvílce planul jako vích. Pomalu řekl: „To se ví, že můžeš, Dalberto. Řeka je řeka i u pramene... A ty taky nejseš žádnej hej nebo počkej...!“

Doralda se vracela s kávou. A prý jestli nemá někdo hlad? Už je načase, abysme šli na kuré, holka, jeden jako druhej...“ „*Takže ty myslíš, že jo, Surupito? Já už jí totiž věra napsal pár řádek, poslal jsem jí psaní...*“ Doralda to slyšela nebo neslyšela, do hovoru nezasahla. Šla zase ven, že prý podvádět se, jestli je všechno v pořádku v pokoji pro Dalberta. A jaká je asi ta Analma, krásná jako andělé nebeští, když vzpomínka na ni Dalberta nepouští uprostřed stád, na dlouhé pouli napříč Minas? To jako byl jistý Aderbal v Gameledu, grobián a neurvalec, za ženu si vzal hezoučkou dívenku, takovou tu hladounkou světlou brunetku — tak ten pořádal pitky pro kamarády a pak, aby si fám zptjšjemnil, dovoloval vlastní manželce, aby vyhověla jeho kumpánům, jednou se to doneslo až k jejímu otci, takže okamžitě přijel, Aderbalovi vyčínal a ten se nezmohl na slovo, protože tehán byl bohat a v politice něco znamenal. „*Myslíš, že bude svolná? Poslal jsem jí to v obálce ke Quelemé do penzionu...*“ Zatímco

Dalberto tohle říká, co asi tak může dělat Analma tam v Kachni ulici v Montes Claros, s jakými muži —; na to Dalberto nepomyslí, to nevidí; kdyby si to představitel, jenom by se trápil. Jako kdyby třeba zrovna teď Doralda dlouho nešla, on, Soropita, by se po ní šel podvádět, ona by byla u Dalberta v pokoji, v posteli, už docísta odstrojena, celá nedočkavá, rajcovní, ale jak by urviděla Soropitu, hrozně by se podivila: „*Já myslela, že tu mám zůstat, zlato... Copak tys to nechtl, prokázat laskavost svýmu příteli? Vážně ne...?*“ Soropita by jí na ruku nesl do jejich ložnice, na chodbě by potkali Dalberta, užasl by, nic by nechápal; a její vonavé oblečení — šary, živůtek, spodnička, punčochy, kalhotky s kraječkami, její střívký — to všechno by zůstalo v pokoji u Dalberta a on, Soropita, by si netroufal tam dojít, vrátit se pro to... „*Pro případ, že bude svolná s tím, co jí tam píšu, Surupito, už mám vymyšleno, kde se usadím: budu se starat vo jeden statek pana Remigia Bianóva, někde u Abaeté, tam máš žnúvá dšně nezna, tam spolu žánem úplně vod začátku nové život...*“ Soropita veitelsky zavolał na Doraldu. Přišla bez meškání, příjemná, vliďná a tak nevinná, dávala u Dalberta v pokoji do pořádku lampu, Soropita prohlásil, at rovnou příteli popřeje dobrou noc a že na něho, Soropitu, může počkat u nich v pokoji, v jejich manželské ložnici, on že přijde hned. A Doralda se jako obyčejně celá rozzářila, na vrcholu blaha, že se mu líbí, rozloučila se... Co bylo a co nebylo? Přece bývá, který odhání stranou krávu v říji — jediné když podezřít jiného býka poblíž, vyrazí, zatve a žene se na něj, že ho zabije, rozružený k nepřítčnosti... Je tu vlastně s kým soupeřit? Co je moje, to je tvoje. Půjčím i dobrého koně, ba i výběrného? Představa: tlupa všelijakých, všichni po bratrsku, dělš se o všechno, muži jako ženy, nezadají si v kuráži ani v mlouvání... A kulku mezi očí! — jak si někdo začne dovolovat... „*Novej život, Surupito, na společnou nohu...*“ Dalberto, poctivý a nepřipravený, co on mezi tou čeládkou, která se před ničím nezastaví, co on ví o závazcích k takovému bordelu... Jistý Julinho Lúcio se zamíloval do jedné holky v São Franciscu a ona do něj; odvedl holku z nevěstince, začali spolu žít počestně v malém domečku. No a jednoho krásného dne přišel nějaký Jonho, zvaný Mamaróco, který býval jejím stálým zákazníkem — přišel, když Julinho nebyl doma, vyhrožoval, milá holka mu

musela být ve všem po vůli; a když přišel Julinho, pustili se do sebe. Jonho tvrdil, že holka patří státu. Julinho kritičel, že je jeho, že v tomhle domě jde topeni na jeho účet. A vyhodil Jonha z domu. Jonho na něho s nožem, Julinho musel Jonha zabít... Dalberto vypadá tak bezbranně, netuší, kolik na něj éhá zloby a nebezpečí. „*No nemám pravdu, Surupito...*“ Po čem vlastně Dalberto touží?

„Žít s ní spořádaně, pékně v klidu, jaksepatří, a zapomenout na všechno, co bylo... Dobrý by bylo, kdybysme měli děti, tak tři nebo dvě... Děcko je lék na netěsti...“

„Jenže... Co ta nádherna a přepych, co se s ním teď pyšní, kde na to vezmeš?“

„Ale vždýt já to nechci! A ani jí to chybět nebude, vona by to taky nechtěla. Co tě to napadá, Surupito...“

„Ale copak jsi jí nepoznal právě takovou, nezatroužil jsi po takovýhle? Do čeho ses na ní zamíloval, Dalberto?“

„Člověk se přeci nezamíluje do parády ani do šatů! Divím se, že ty mi tohle říkáš, Surupito...“

„Nic ve zlyřm, já to tak nemyslel, nechťel jsem, aby ses proto mrzel... Počkej, zkusim se vymáčknot trochu lhp, abys rozuměl, co tím chci říct... Podívej, Dalberto, dám ti příklad, měl jsem na mysli jenom tohle: dáš se s Analmou do kupy, zahraběš se s ní v nějaký díře bůhvíkde v Abaeré, uvážeš jí ke každodenní práci, domácnost, děti, všechna ta věčná dítna... I když nepochybujú, že bude chtít, že se jí to bude líbit... Ale to se nebojíš, že se z ní stane obyčejnská neotesaná ženská jako každá jiná, že dokonce při tý lopotě i zoškliví, že to tak s prominutím říkám, a tobě se nakonec přestane líbit, bude se ti hnusit...?“

„Teda něco tak divnýho mi do výhle palice namouduší ještě nikdy žádněj das nenasadil, Surupito... Vím, na čem jsem! Láaska nezna mezi... Chceš soudit, co nám nepřisluší.“

A Dalberto se rozesmál na celé kolo. Byl si sám sebou tak naprosto jistý — právě tohle Soroptia obdivoval. Dalberto byl schopen: popadnout Analmu s fajnově zelenýma očima, jako kapradí, a co všechnen ten pohádkový lesk kolem dokola, který měl větší moc než silný nápoj, divukrásná země, a odvézt Analmu na kraj světa do divočiny — jako kdyby chytil krásného ptáčka s libým

hláskem a vytrhal mu přenádherná pírká a zavřel ho do košíku... Jako by polapil světlušku svitilnicku poleťavou jak boží překvapení v nesmyslnosti noci a strčil si ji do kapsy, vychladlého a pohaslého svatojáňka... A co s tím má on, Soroptia, co dělat, ledaže musí Dalbertovi přít, co si přeje on, a kdyby na to přišlo a přitel ho potřeboval, být mu ve všem všúdu nápomocen?

„Svaton pravdu máš, Dalberto. Ani jsem tě nechťel zkoušet. Vázim si lidskejš cítú, nebudu ti v ničem bránit, a jsem s tebou zajedno. A kdybys náhodou potřeboval nějak v tý věci pomoci, stačí říct nebo pro mě vzkázat!“

Soroptia vstal, vysoký, pokročil. Dalberto též. A bylo to, jako by se objali, když si přáli dobrou noc, Dalbertovy oči i pohyby se uklidnily: když pomůže Surupita, půjde zaručeně všechno jako na drátkách, ten výborný, moudrý přítel, odvážný jako tygr a s prstem pohotově na deseti spouštích najednou, a těch myšlenek a navíc taková pověst — že se každý rozklepal jako osika, ještě než se dočeklo celé jeho jméno! — „*Bratříčku radnej...*“ řekl jen. Soroptia s ním až ke dverím hostinského pokoje, ruku mu položí na rameno, sám prohláší: „Do smrti dobrý...“ Soroptia — král ve zbraní.

Soroptia byl zase svůj, udobřil se, uklidnil, Doralda byla jeho vytoužený hlad, jako by ani stopy nezůstalo po všem, čím ho den zaskočil, po únavě, život mu koloval ve všech žilách, cítil v sobě obrovskou sílu. Schwálně se vyvaroval všeho spěchu. Doralda v ložnici, v očekávání. Zášel ještě do předstíne, obhlédl, jestli jsou dveře a okna dobře zavřené. Tlumené si pískal, zanotoval: „...*mekyła mezi bílá stěbna červenyj cortieiny kerét...*“ Vrátil se dovnitř: viděl, že nuce se mu netěsou: vyplil půl sklenice vody. Doralda už asi leží v koutku postele a přeje si, aby tam byl, aby vešel do dverí. Pomalu otevřel dveře, vešel.

Doralda tu stála kousek od dverí, celá oblečená, korále na krku, černý pásěk, střevíčky s vysokými podpatky. Divže se nezapotácel: Doralda si dala prst na ústa, aby byl zticha, a trošku poodstoupila dozadu; ale přitom se usmývala, chtěla jenom, aby si všiml a ocenil, jak se nastrojila a vyšňořila pro něj, pro jeho potěšení. Soroptia zavřel na závoru. Přichystal si oči. Nechťel, aby slova jeho

touhy někdo slyšel, aby o nich věděli. Přikývl na souhlas. Cítil, jak se mu dme hrudí.

Doralda k němu přistoupila, přišla si pro polibení. Jak se jí dotkl, jak ji objal a ucítil pod rukou její pás — teď si zas Soropita položil prst na ústa, aby mluvívala tiše, a potichoučkou poutelné zašeptal: „Myslíš, že Dal něco vytušil, že tě někdy zahlídl u Clemy?“ — a neusmál se, rozbohavělý rozkoši k nepřezítí; zajíkl se skoro, jak mu bylo hanba. — „Vůbec něčeho si nevšímnu, zlato. Nemá vo tom nejmenší potuchy...“ Zakroutila hlavou, přimhouřila přitom oči, zatvářila se čtverácky, drze, ten její nosánek. Uprímná byla, tála něhou, Soropita to znal, miloval. Jako obyčejně ji políbil. Pak vydechl: „Počkej...“

Sundal si kabát, pořádně ho pověsil. Sundal si opasek, dal přitom pozor na zbraně. Pistoli s krátkou hlavní zastrčil pod polštář. Sundal si jezdecké boty, Doralda mu nescměla pomoci. Pečlivě boty srovnal. Na tohle přišel sám, že člověk musí být systematický. A ještě boty vyrovnal na milimetr, jednu vedle druhé. Byly celé zapraššené, špinavé po cestě; kdyby k tomu byla vhodná chvíle a kdyby měl hadr, vyčistil by je. Doralda tu klidně stála a očima provažela ty slastně důkladné pohyby. Doralda, ze všech nejkrásnější — půvab bez nevinnosti. Petrolejka na prádelníku dělila prostor ložnice na dobré světo a dobré přítní. Soropita se optel dozadu, výraz úlevy ve tváři. — „Zapal mi cigaretu...“ tohle řekl, úmyslně pomalu, jakoby nic.

Doralda se nechtěl rozesmála — ten její pěkný umětený smích, který sllil, teď už živější. Vzápětí si uvědomila, že Soropitu nepoznává, takhle se nikdy nechová, všimla si jeho pozmeněné podoby; ale z míry ji to nevyvedlo. Popadla ji zvědavost: co má to divné chování znamenat, co asi chce? Poznala na mužích tenhle rys, to temné vzrušení, které bylo prosbou o stípení. Svým jemnocitem uhodla ten skrytý trās, který Soropita silou ovládl. Zničehonic se ozval jeho příkazující hlas:

„Teď se, Doraldo, odstroj...“

Doralda vykročila k prádelníku: že v petrolejce stáhne knoť. „Ne, ne. Jen ať je tu světa ko nejvíc. A odstroj se. Nikdy jsem tě neviděl úplně nahou, schválně.“

„Tak dobře, zlato.“

Doralda se zatvářila marnivě. V jemné lehkosti prstů se zračilo potěšení. Vyklouzla ze šatů. Pořád ještě vestoje se sehnula, jeden po druhém vyzula střevíčky. Svlékla prádlo. Stála tu nahá. Jen korále si nechala. Umířovala se uprostřed pokoje. Přejela rukama po těle, ozkoušela pevnost řáder. A začala se ohmatávat hned tu a hned zas tam: „To je hrůza, jak jsem tlustá, tloustnu, že to dáš nejdé... Nevadí ti to, zlato, máš mě rád i tak?“

„Počkej. Ocož se sem. Ne, zůstaň tam, cos byla...“

„Copak ty mě ani neobejmeš a nepolíbíš, zlato? Ty nechceš?“

„Za chvíli. Ukvapím se, políbím tě hned teď, a hlava se mi zmotá z omámení. Jsi ztělesněná vůně. Už dýchat tě je radost...“

„Kdepak já, zlato. To jasmín...“

Vůně aglalte a jasmínu sem vnikala škvírami v okenici, pomalu se v pokoji vznášela. Doralda už nebyla rozesmátá. Jenom si prostě jednu a druhou rukou zakrývala řádra a klín. Klopila oči. Účes se rozpadal.

„Dokonce už to jméno Doralda jako by celý vonělo... *Do rana radost z ráží — královny lásky dar...* — bys mohla zpívat, tančila bys uprostřed dveří... Já bych tě odtud vytáhl a vedl až sem, do pokojů... Takže ty mě máš přeci ráda?“

„Copak nevidíš, zlato? Myslim, že tě mám ráda až moc... To, že tě mám ráda, je jediná věc, co v celým mým životě za něco stojí...“

„Všichni tě měli rádi... Piješ se jako víno... Ale proč ses do mě vlastně zamilovala? Jen proto, že jsem byl něco jinýho, žes mě viděla poprvně?“

„Hned jak jsem tě uviděla, zlato, řekla jsem si: tohle je ten pravěj, ten můj, a ani jsme vo sobě nevěděli... Byla jsem si jistá, že tě mám ráda. No a ne snad?“

„Ale pak jsi ten den šla ještě s jinějma!“

„Ale zlato, když hnedka potom přišli... Vo mě tam bejval velikej zájem, chtěli mě skorem nejvíc... Stane se, že si jedna zmejlí stádo, když hledá, kde pase mláček...“

„To proto ti říkali *Dadá a Kobyla?*“

„Proto. Ale spíš mi říkali *Lilium*. Ty bys určitě taky nechtl,

aby tvoje žensuška byla vobyčejnská děvka, vo kterou žádněj nezavadi...“

„Jakčživo jsme se o těchle věcech spolu nebavili. Dneska jo. Nikdy jsem tohle po tobě nechtěl, abych se dověděl pravdu... Je to tak?“

„Co budeš chtít, zlato. Vždyť vidím, že se za mě nestydíš... Slůvkem se vo mě nevopteš...“

„Chci toho tolik, co ti neporučím: tedko se projdi, chci si tě ještě prohlédnout, nabazít se nemůžu — projdi se, kvůli mně...“

A Doralda se ani nezasámala, vytkočila na cestu pokojem. Chodila sem a tam, pevná, vláčná, hebká, měkounká chodidla, buclaté polštářky, světlé, růžové. A ona — tolik moc. Zachtělo se jí, a beze studu zmalátněla, anebo se zas začala tím víc nakrucovat, každým pohybem vábit. — „Sedni si, holka. Odpovíš, na co se budu ptát.“ Ani se pro tu holku nezakabonila, pro samou lásku odvykla ctivosti, černá, ale milostná. — „Tady mě máš, zlato, jako vždycky...“ — a Doralda se posdila na zem k posteli. Zkřížila nohy, prsy začala ohýbat, hrát si s nimi. Podívala se na svůj vlastní pupík a jen tak pro záhavu zakývala tělem. Pod Soroptovým ohnivým pohledem se jí zachvěly hroty řader.

Soroptira opeřený, pohodlně natažený jako venku na trávě, „*Jak jsi kerásná...*“ Let a vrkání očí. Vlasy jako stáda kozíček. Vlní se planinou, plání... Rty — linka stejné barvy, jak mají květy. Zuby, bělostná jehňátka. Pak lice, granátový plod. Hrdlo pod korály, záhlavy a hory, kde oko strídavě může spočinout. Sladký zvuk hlasu, sorva promluví, sliny. Doralda — přihlíží, jak se z ní line vůně. Vtom se jí zebral:

„Měla jsi hodně chlapů?“ „Hodně, zlato. Začal jsi žárřit?“ „A určitě jsi nikdy nebyla s Darberem?“ „Vyloučeno, zlato. Toho jsem u Quélmy jakčživa ani neviděla...“ „Ale vždyť jsi poběžvala taky jinde?“ „Jenom tři měsíce u Leny a dva u Marie Horovky a pak už ani ne moc dlouho u Quélmy. Tam ses vobjevil ty...“ „Kdopak tam chodil?“ „Těch přeci bylo, zlato. Jakkpak ti to můžu vypočíst...?“ „A z těch, co tam chodili, jsi měla někoho radši, koho znám?“ „S žádným jsem si nikdy nezačala, pořád jsem nechtěla...“ Tys byl první chlap, kterýho jsem ve vši vážnosti začla mít dovo-

pravdy ráda...“ „A tamti všichni?“ „Některý chodili pravidelně, jiný zřídkakdy a další přišli jednou a víckrát je člověk neviděl. Ale můžu ti říct jedno, zlato: kdo se mnou jednou šel, jak jen mohl, vždycky přišel zas... Nemohli si mě vynachválit. Říkali, že prej mám nějaký kouzlo...“ „Byla jsi s nějakým José Mendessem?“ „Jméno mi nic neříká, zlato. Kdybych ho viděla, věděla bych...“ A spousta jich řekla falešný jméno, pravý ne. Jakkpak to teda můžu vědět?“ „Byla jsi někdy s panem Remígiem Bianórem?“ „Ne, s tím ne.“ „A u koho znáš jméno a víš, že jsi s ním byla, ze známých chlapů?“ „Ale zlato... Těch je...“ „Tak řekni!“ „No dobře, tak znáš tteba Joãa Adimara?“ „Jo; tak ten?“ „Ten za mnou hodně chodil... Nadobro ztratil hlavu...“ „A co Volek Boi-Boi, ten jeho kamarád?“ „No jéje.“ „A líbil se ti některej?“ „Podívej, líbili se mi jenom, že to byli chlapi. Ráda jsem neměla nikdá žádnýho...“ „Ale dělali s tebou, co se jim zlíbilo, a ty sis to nechala líbit!“ „No ano. Copak jsem tam nebyla vod toho...? To žárříš tak zle?“ „Ale tobě, tobě se to líbilo!“ „To se ví, že líbilo. Kdyby se mi to nelíbilo, tak bych tam nebyla...“ „A dneška? No! A ted?“ „Dneška se mi líbíš ty... Mám tě ráda, zlato, a chci tě mít nadosmrti. Nepečizla bych, kdybys mě jednou začal mít dost...!“ „Ale nechybí ti tamten život, nevestinec...?“ „Ani trochu, zlato. S tebou se necejtím vošizená vo prazádný slasti... Jsem naprosto spokojená. Ale vždyť ty víš, že jsem tvoje žena, poctivá, věrná...“ „A s černochem Iládem jsi byla?“ „Iládo... Iládo... V životě jsem neviděla bělocha ani černocha, aby se takhle jmenoval...“ „Nemusíš si vzpomínat za každou cenu, nenamáhej tolik pamět. Ale s nějakýma černochemama jsi byla? Troufla sis?“ „Ale zlato, černoč je přeci člověk jako každý jinej, copak nejsme všichni děti jednoho Pánaboha...?“ „Kdo byl ten černoč Sabarás?“ „Jo, tak s tím jsem byla. Vobčas chodival...“ „Ale vždyť ty jsi taková dobrá, počestná, Doraldo... Jak je to možný? Jak jsi mohla...?“ „Nejsem.“ „Síl! Ty jsi nejlepší žena pod sluncem... Tak jak jsi mohla...?“ „Jsem ráda, že vo mně takhle smejšliš, zlato. Ted mě nech, at tě políbím, přestaň tolika mluvit...“ Doralda se k němu mršně přisunula, dival se na ni seshora dolů. „Dej pryč tu ruku...“ „Ano, chce si ji pořádně prohlédnout do nejtajnějších koutů — kadetavý černý kln ohanbí, všecky chloupky

na hládi jejího těla. Pahorky náder těžko přejít. Obličej zkrácený, půvab sám, tvrdé vystoupliny kostí. Chřípí rozšířená zrychleným dechem. Ústa, rovná linka, zvrásněná rýhami, jak pevné tiskne rty, zadržující chtivost. Kousavé zuby. Napiatá jako luk, orosená vlábi. Divá se úkosem. Jen jenně, po očku. Soroptia ji objal: bylo to stejně nenadálé jako smrt, ale bez černočerných pochybností. Soroptia, ještě mu bleskla hlavou jedna myšlenka, jedna vidina: docela v hloubi těch očí se mu kdosi smál.

Ted, potom, ji vzal znovu do náruče. Byla malá holčička. Byla jeho, jeho vlastní stín a na něm závisela. Zbrocená potem. Strčila si prst do pusy. Její obličej vypadal tak dokonale dětsky, jak se to ztídká přihází dokonce i u dětí. „*Tralala... Hezounká panenka, kerok sama neměla, a za mě nepůjde, kouska stáde nemá...*“ Dola...

Doralda si oblékla košili. Oči se snažily uhodnout, co si Soroptia přeje. Tušila, že chce něco říct.

„Poslyš, Doraldo, byla bys schopná se mnou jít hodně daleko, někam, kde není vůbec nic, do zapadlý, šeredný končiny, do úplný divočiny? A...“

„Do Campo Fria? Já vím, zlato. To byla hloupost, žes mi to řájl, Tiantônia mi to stejně po straně řekla... To víš, že půjdu. Jen když to bude s tebou, pak půjdu třeba na kraj světa, a půjdu dovo-pravdy ráda a vůbec nebudu mít strach...“

„Nevím, jestli tam půjdem. Jen mě to tak napadlo.“

„Tak dobře, zlato moje. Ale víd, že mi zejtra ráno pořádně povíš, jak to bylo v tom rádiu?“

Ano, zitra. Hlavně proto, že se mu oči klížily únavou, jako by si chtěly všechno vnahradit, a bylo příjemné vykročit usmířené na kamentou cestu noci, mohl nechat na později spoustu věcí, které si musel stovrat v hlavě, promyslet, vyřešit. Byl rád, že Doralda se k němu přitulila, chtěla spát u něj v náruči. Byl rád, že Doralda dokáže spát celé hodiny, o moc déle než on, pěkně tady v ložnici, že přitom nemyslí na nic, o čem by nevěděl, nedělá nic, k čemu by nedal souhlas; nic, protože v životě člověk nikdy neví a všechno je nebezpečné, jako kdyby mohl zničenonc kdosi přijít, ozbrojeni lidé, urážet, vinit ze zločinů, všechno překazít. Nebezpečný je dokonce i spánek, studná — člověk v ní přestává být svým pánem. Ale at s ním

ted Doralda nemluví, at se s ním nebaví o obyčejných věcech, o do-mácnosti, o druhých, o všedních starostech, o plánech do budoucna, o práci na statku, o lidech z Āo. At nemluví o nicem, co znamená život mimo ně dva tady v ložnici, na lůžku. Kdyby mluvila, bylo by to, jako by se vátíla ta druhá Doralda, jako by se proměnila, Doralda, která se baví s lidmi, kterou lidi vidají, kterou všichni znají. A on potřebuje mít čas vyspat se, odpocínout si, nabrat síly, všechno vyřešit. Pobolívá ho zub, jedna tvář. Nahmatal zub jazykem: zdá se, že se vilká. Rozciliovalo ho to, zlobilo. Bude z toho určité hez-kých pár dní špatný. Kdyby to řekl Doralde, jako by ji slyšel: Do-raldě jednoduše připadlo, že se všemu dá odpomoci bez podtráždění, že není důvodu zbytečně se pro něco mrzet: „Zajedeš si zejtra do Andrequicé, zlato, tam je zubař, ten José Leite, má tam praxi, copak jsi mi to sám nepovídal?“ A co když je mu cítit z pusy? Dýchá. Ne-může to vědět. Nemůže se zeprat Doraldy, Doralda by odpověděla, že ne. Proč jenom tělo neposlouchá, co chce hlava, vzdýcky a ve všem všudy — tak by to mělo být: mělo by být vzdýcky při mužně síle, prožívat rozkoš jako zamlada, cítit a delat, co člověk doopravdy chce. Nebolet. A jeden by měl moct myslet, jen na co by chtěl, na co by musel. Zastesklo se mu po dobách, už je to tak strasně dávno, v São Joãu da Vareda — vyšel ven, vsedl na koně a popohnal ho do kola, seděl v něm jako verš ve sloce. João Aguiar, pan Zosimo, Campo Frio. Kvůli Doralde ne, vzdýt sama souhlasila, aby se tam přestěho-vali, na ten kraj světa kdesi v Goiásu, ani se pořádně nezeptala, co ho k tomu vlastně vede, že chce tuhle směnu sjednat. — „Nikdá jsem neviděla, jaký tam je nebe, jaká zem... S tebou se tam, zlato, ráda vypravím, půjdu. Tak tam teda půjdem...“ Řekla tohle, v očích měla slzy, ale od radosti, ty slzy osušil. Jako by Doralda byla jeho nevěsta. Kdyby si tak mohl navždycky, pořád, konečně a do nej-delší smrti podržet svou mužnou sílu, žhnout jako v opojení a v ná-ruči mít Doraldu, to by byla jediná cesta, jak se zbavit všech zlých vzpomínek, nedobrych myšlenek, ulevilo by se mu jednou provždy tak jako Vivimovi, zeměměřiči, co pálenku zalévá zas jen pálenkou a pomaloučku se upijí. Anebo to, jak mu několikrát řekla Doralda, říkávala to často: „Připadá mi, zlato, že si nebudu jistá, že mě nikdy

Jenom ta vymetená hlava a zemdlenost. A jakási obava, skrýtá, neurčitá, nevěděl z čeho — nahorklá pachutí. Nalili si další kávu. Uscelil do sítě, natáhl se. Bylo to utopení, být takhle malátný. Doralda tudy každou chvíli přešla, usmívala se, prozpěvovala. Ať je to jak chce, Doralda je ráda, že zůstal poblíž. Právě proto, že je taková hodná, tak se vším svolná z lásky k němu. Campo Frio... Brr, tělo se mu samo najezlo: zase to lopotení od začátku, úmorná dřina, cizí lidé tam na tom kraji světa, divže ne mezi divochy, to pomyslení mu teď připadalo nad jeho síly. Tak tam tedy půjde do vyhnanství. Půjde, protože je k ničemu. Nevěděl, už ani nechtěl vědět, proč vlastně. Jenomže jakým strašlivým způsobem se přinutit, aby tam dokázal zůstat žít? Jenomže jak tu zůstat, když ví, že nemůže? Tady byla každá rada drabá. Kdyby tak aspoň měl děti, kupu děček, která by si hrála, vyváděla, Doraldinych dětí s ním. Doralda, která ho má doopravdy ráda, by nic neměla proti tomu, aby si práci rozdělili. A co když se jednou rozstuně, bude ho Doralda mít pořád ještě ráda? Když přijde vážná vleká nemoc, návštěvy doktora, leky, velké bolesti, bude ho Doralda pořád tak vroucně milovat? I když to bude nějaká odporná nemoc, jako třeba malomocenství, souchoťny, šířavý vřed? Někteří nemocný dokonce smrdí, jistý Pedro Matheus neměl kousička zdravé kůže na těle, byl jedna velká rána, jeden vřed, no a tak ten byl ženatý a žena ho ošetrovala s něžným milostivím. Kdyby na to přišlo a on, Soropita, měl pykat takovýmhle prokletím, měla by ho Doralda ještě ráda? Mohla by? A proč by ho měla ráda? Kdyby si pak vzpomněla na chvíle jejich společné rozkoše, nezmocnil by se jí hnus? A on, Soropita, by se Doraldy štitil, kdyby tu nemoc dostala ona? Nemělo smysl lámat si hlavu takovými představami, člověk se pro nic za nic týral. Pan Zosimo tam v té dálavě má děti a teď si usmyslel, že musí sem, blíž k civilizaci. Pan Zosimo je muž, jak má být. Stačí se na něj podívat a člověk vidí, že se dokáže bez zachvění dívat kupředu a vidět až na konec, že přitom život drží pevně v rukou a strojí nepohnuté na obou nohou. V Áo, ve světě, není dost klidu. Takže člověk může mít, nač si vzpomene, ale času se nedostává. Znenadání je tu peklo. Ze všeho číší strach. Hej, co je? Že ale nadělají rámmusu, hlouček povykujících jezdců, dusot kopyt. Ale — kdo to je?!

„Hej, jstě doma?“

Všichni ti jezdci tryskem sem, asi půl tuctu. Co jenom mohou chtít? Byli to Dalbertovi lidé. José Mendes a ti druzí. Černoch Liádio, zrovna ten. Prají se po Dalbertovi. Proč že přijeli: protože Dalberto řekl, že se z Áo vydá nazpátek pozdě v noci, a ještě ráno v Azédu nebyl. Ale jak je možné, že se nepotkali? Přijeli od Tem-Breja, proto se minuli. Co si ti chlapi vlastně představují? Že on, Soropita, Dalberta oddělá, sprovedil ze světa? Tak to prť! Ale i tak jim člověk musel nabídnout kávu, pozvat je, jestli nechtějí sesednout a jít dál. Nechtěli, dekovali. Že už jedli. A Doralda hned u okna, nesmí se přece takhle ukazovat, prokristapána to nesmí. Soropita k ní přistoupil, samotnému mu bylo trapně za to, co dělá: „Běž radši dovnitř, zlato...“ A Doralda jako děcko, které z toho nemá rozum, šepťá mu do ucha: „Neboj, zlato, z těchhle jsem žádnýho v životě neviděla... Ani jeden mě nezná...“ Prázdnou v hlavě, Soropita vyšel na dvorek. A zas se tvářit vliďně na Dalbertovy kamarády. Všichni vyčkávají, z očí jim nic dobrého neokouká, nic jim neujde, chlapiům prohnaným. A černoch Liádio, negr jak hora, trůní na tmavém hovažu. Pušku nemá — nač by potřeboval pušku? Divá se na něj hlupák svrchu, ta jeho sprostá vizáž, a zavřeí: „Eh, Surrupito...!“ a mávne rukou směrem k němu, výsměšně se zachechtá, úžasně rozpětí paží. Drzý pohled. A řekl něco? — řekl něco — co nebylo slyšet; a co bylo určité něco urážlivého... Ten černoch na něm viděl, že je oslabený, že nemá na to, aby se bránil, ten černoch je padouch. Soropita pozřel hořkost pelyňku.

Ani jim nemohl odpovědět na pozdrav, když se loučili, když sborem odcválali, Soropita vešel do svého domu. Začal přecházet po místnosti, přešel jednou tam a jednou zpátky. Černoch Liádio ho urazil, ukázal na něj prstem, a on si to nechal líbit... Posadil se do sítě. Potil se? Pykal za všechno. Zmíňal jim zlý víchr, smýkal jim sem a tam, po ostrém kamení v onom hřmotu smrti, za bolestných výkřiků, nářku a hrozných řečí, mnohých divokých skřeků v smrti? Doralda se zeptala: „Není ti dobře, zlato?“ Co mu je? S vypětím sil, které ho opouštěly, skoro nevolky řekl: „Ale vůbec nic, jenom mě popadnul vztek, nadzvedla mě zlost...“ Poprosil o krápet utišujícího elixíru, jako kdyby na něj lezla kolika. „Ale vztek na co,

zlato?“ Doraldin upřený pohled. Nakapal si do vody, vyplil, bylo to dokonce i dobré, příjemná vůně, připomínala, jak se mu už několikrát po těchto kapkách hned ulevilo. Tryzen však na duchu, trychytí mřící do hlubin k dasovi, když ne hůř, ďábel skřípaje zuby stocí, a ještě jednou, celkem dvakrát, ohon kolem těla? V té temnotě slunce umlkává... Vstal. — „Ten čertej se o mě otěl, ten černochoť mě urazil!“ Ach, zalitoval své slabosti — nemělo se mu stát, aby si takhle postěžoval. Nespouštěl oči z Doraldy: určitě svým mužem pohrdá, takový je to nekňuba, že ho někdo venku před dveřmi urazí, a on si dá zámek na pusu a ještě celý schliplý přijde dovnitř, aby ho žena utěšila... Přišel si poplakat? Ale vždyť nikdy v životě neplakal, neumí plakat. Ten negr ho ponížil, díval se na něj se stejným opovržením jako na dvojici nestydatých pářících se psů... — „Ale zlato, černochoť přeci nic neprovedl, nikoho se nedotknul, nic neřekl: ten černochoť jenom pozdravil...“ Bio přišel celý vyjevený oznámit, že kůň je připravený, a ještě dodal, co od někoho zaslechl — že se ho náci zastavili ve vsi, že tam pijou. Určitě se vrátí. Černochoť se napljuje a vrátí se, přijde zpátky. Chce ho potupit. No ovšem, tenhle to o Doraldě ví, svinák jeden, zná ji: poznal ji, jak se na ni podíval. Černochoť Ládlío, Dalberto to říkal: rváč je to, má pro strach uděláno. Za bohlých zvuků oněch nepředsavitelných muk, utpení jako za dlouhé hodiny, oněmělých v ječení víchru v temnotách, zmítá se člověk hned nahoru, hned dolů, a slyší jen žalosné bučení mřících zebu, když počasi se mění, truchlivé pípání oškubaného práčka? Ach, to nesnese! Soropita brouou nehnul, ale díval se úkosem, po očku. Zbraně měl při sobě, však těžky odvahy se k němu nevracely. Jenom máličko se vyčasilo, a uviděl zas hvězdy.

Čas byl, kdy v cestě nic už nebránilo? Pěťadvacet! Jenom on trpěl, zvolna, ukrýváje svou byrost. Ten žár, ta žízeň. A Doralda, spokojená pomyslenním, že mraky jsou zažehnány, se dala zase do zpěvu. Výsměch osudu: a co on? — se zpěvem vstoupit do plamenů ohně? Bude-li Pánbůh milosliv. Jedině že by plakal tam a zpíval po své bláhovosti? Strašlivý je ten černý — jako zlé pomýšlení. Ale Doralda byla tady, nádherná ladnost — krása, která voní, potí se, hřeje. Doralda si zpívala, radost poslouchat. Co občas říkávala: „Zlato moje, sňmňu láskeou...“ — aby pak objímala, lbala a milovala

se vším všudy. Doralda — potěšení. To by v tom byl hrom, aby se nevrátil „Lánkeo moje... Kravénkeo...“ — tohle volal v divokosti něhy. Jeho! Je jeho... Ustavilně odjakživa říká: „Kdybys mě volal, žlato moje, přišla bych za tebou třeba pěšky po stopách tvého stáda...“ Je přece chlap, musí bránit Doraldu a svoje potěšení, ba i svou cest, pustí se, pustí za tím negrem, přestože ví, že ho to možná bude stát život! Má svoje zbraně. A i kdyby neměl. Postaví se černochovi. — „Prachzatra!“ Strnulý, tvrdý povstal, zprudka vyskočil. Stál tu, muž střední postavy v dlouhatých, dole širokých kalhotách, v dlouhatém upnutém kabátě, okraj širokého klobouku dokolečka kolem spadající na pochmurnou tvář. Udělal první krok, vypadal, jako by vykročil do tance. — „Za chvíličku jsem zpátky...“ — „Ale kampak jedeš, zlato...?“ — „Prachzatra...!“

Vyjel, neviděl neslyšel, pádli se utkat, jako vyplašená rozčilená ještěrka, z cesty varí. Třásl se od hlavy k patě, ale byl poslušen toho, že musí jet. Jako by ťvali naň z otevřených nebes: světa hlas veliký. Jediním skokem byl na bílém koni, a nebyl to kůň ledňáky, kůň do míru i do války, oř Apokot, který pořásal hlavou, věděl, kdo na něm sedí, důvěřoval jezdcí — a poskleboval se: ten kůň je schopný je pokousat... — „Prachzatra! Za právo budu bít se, bít se...“ Jeho oči viděly plápolavý ohně. A narazil si hlouběji do čela svůj kožený klobouk, klobouk o devíti písmenách — devatenáct devět — čáry-márys. Černochoť ho zabije, jeho kabát bude pokropen krví — co na tom! —: „Čest je u Boha, ne u člověka. U člověka je odvaha...!“ Vyrzil tryskem, vepři a slepice zděšeně prchali. Šliteným tryskem, jakoby dusot mnoha kopyt. Ohlédl se: zdola od šoského potoka jenom čistá bílá mlha, nad ním neposkvvrněné bílé mráčky, také jezdeckto. Když umře, tak at umře; ale zabije. Jestli černochoť udělá nějakou hloupost, zabije ho! A udeřil pěti do svalnatého stehna, stehna jezdecke pána nad pány, vládce! Zuby mu cvakaly jako meče, mohly se zatřínout do toho ožralý jako nůž z obou stran ostrý, spravovat černochoť prutem železným. — „To jim nedaruju! A po kořím ho, tak... To mi zaplatí...!“ Král, král, koňův cval, opratě pevně v rukou. Na nebi slunce, přímo proti němu — nad sluncem jel možná jeho stín, jeho, Soropity, paže rozprážené a zpřímá, a vzkrtkli: „Pojďte sem, lidičky, pojďte se podívat na to maso...!“

Jeho maso anebo toho druhého, jak se Bohu zlíbí, on anebo čer-
noch... Umře se jen jednou.

To už vyždědí do osady před krám: zvířata v houfu, hlouček
koní, honáci už v sedle, chystali se vyjet, všichni ozbrojení, černocho
ládiio mezi nimi. Aha, ouha, Soropito, stílel po tobě... Ale co na
tom? Zabrzdl. Zarazil. Ráz naráz — revolver v hrsťu, revolver
v hrsťu. Černý ládiio, belzebub, sirný puch, sedící mocný na černém
hovadu. Ááá nechte, poletíš do koulí pekelných! Tak ty ses chystal,
černeji, na chudáka ženskou, opičáku smradlavá...

„Slez, nechte, jestli se nesvydíš! Mám tě...!“

Pravil. Ale černocho ládiio vzkřikl hlasitě — volal za promi-
nutí! — svalil se ze sedla, padl na kolena:

„Je po mně, je po mně, pane můj Surrupito, ale snažně prosím,
nezabíjej mě, proboha živýho, prokristapána, nezabíjej mě... Nic
jsem neprovedl! Nic jsem neproved...! Milost... Milost...“

A ostatní honáci, strnuli v němě hrůze, mlčky křičeli. Viděli
Surrupitu, viděli bílou smrt, nehybnou, než na ně dopadne; krev
jim srydla v ztlách od mnohého strachu.

Ale černocho ládiio ležící v prachu, rozplácý jako ropucha —
chtěstýš urutú ochablý chladem — třásl se na celém těle. — „Ty jsi
ale hovado, člověče! Peluň! Vylez na tu svou mulu a mazej
vocaď...“ — Soropita přikazoval tomu velkému otrokovi u nohou
svého koně. Jako zlé pomyslení zmizel černocho, na tisíc let. Supové
v povětrí nasrytli se pověstí černochovou. Ostatní honáci moudře
mlčeli, jeli po silnici pořád dál, jeden za druhým. Chudák milý
ládiio schlpý docela v zadu.

Áoští, kteří byli při tom, muži i ženy, viděli a nechápali. Soro-
pita pozvedl ruku k sedlu, přstem udělal křížek na pouzdře s pistolí.
Pak se podíval na zbraň, kterou ještě pořád svíral v ruce — ten dárek
od Dalberta darovaný — revolver, který nakonec nemusel vystřelit.
Bílý kůň mlie škubal uzdou, chtěl ještě cválat. Soropita ho pohladil.
Vlastně ho ani nepobodával. V neskonalém pokoji se vracel domů,
k Doraldě. Doraldina přítomnost — jako stromová vůně pau-de-
breu, která přichází z hustého lesního porostu v mocných závanech,
zdaleka se nese, louky provoní a teple chuťná po hřebíčku. Takové
blaho, to všechno, že život může začít zase znova, úplně stejně, od

začátku, a tady odtrud, kolikrát se mu zachce. Na nebi ani mráčku.
Soropita pohlédl na hlavní silnici. Přitáhl otěže a otočil se. Pro-
mluvil na Áoské:

„Příteli Leonino, jestlipak někdo dneska jede do Andrequicé
kvůli seriálu?“

„Nejede.“

„Tak já pojedu. Stavím se doma, pořádně se naobědvám, a po-
jedu...“